

פ ר ו ט ו ק ו ל
 ישיבה כ"ז/תש"ל של הממשלה
 כ"ו בטבת התש"ל - 4.1.70
 (לפני הצהרים)

נכחו השרים: ג. מאיר - יו"ר

א. אבן
 י. אלון
 י. אלמוגי
 מ. בגין
 י. בורג
 י. ברזילי
 ח. גבתי
 א.ל. דולצין
 מ. דיין
 ש. הלל
 ע. ויצמן
 ז. ורהפטיג
 ח. לנדאו
 י. ספיר
 פ. ספיר
 ש. פרס
 מ. קול
 א. רימלט
 ו. שם-טוב
 ח.מ. שפירא
 י.ש. שפירא
 ז. שרף

נעדר השר: י. גלילי (חולה)

מ. ארנון - מזכיר הממשלה
 רא"ל ח. בר-לב - הרמטכ"ל (בסעיף 247)
 א. אגמון - המנהל הכללי, משרד האוצר (מסעיף 248)
 סא"ל א. בראון - לשכת שר הבטחון (בסעיף 247)
 צ. דינשטיין - סגן שר האוצר (מסעיף 248)
 ד. הורוביץ - נגיד בנק ישראל (מאמצע סעיף 248)
 י. הרצוג - המנהל הכללי, משרד ראש הממשלה (עד אמצע סעיף 248)
 תא"ל י. ליאור - מזכיר צבאי לראש הממשלה
 מ. נוידרפר - הממונה על הכנסות המדינה (מסעיף 248)
 סא"ל א. פורן - לשכת הרמטכ"ל (בסעיף 247)

סדר היום: 247. סקירה בטחונית
 248. הצעת התקציב לשנת הכספים 1970/71
 249. שאלות

247. סקירה בטחונותראש הממשלה ג. מאיר:

נעסוק היום בשתי ישיבות בתקציב. הגיע אלי קול שיש לחברים שאילתות. אבקש באופן יוצא מן הכלל לדחות את השאילתות עד סוף הישיבה. אם ניכנס עכשיו לשאילתות, לא נגיע לשום דבר.

השר י. ברזילי:

עד סוף הישיבה הזאת?

ראש הממשלה ג. מאיר:

כן. לא אכפת לי שזה יהיה על חשבון ארוחת הצהרים שלכם, גם שלי. אבל קודם נשמע את סקירת הרמטכ"ל.

הרמטכ"ל ח. בר לב:

אתחיל הפעם בסקירתי הקצרה בגבול הצפוני, בלבנון. בסקירתי אני מתייחס לשבוע האחרון, מיום ראשון ועד היום. כאן היו שני אירועים, שניהם על ידי כוחות בלתי סדירים למיניהם, כאשר בליל ה-31 בדצמבר ה-1 בינואר הם הנחיתו מספר פצצות קטיושה על קרית שמונה, ובאותו הלילה הם חדרו לבתים הקיצוניים של מטולה, בתים שעדיין אינם מיושבים, הטמינו שם חומר נפץ, ובדרכם החוצה נתקלו באחד משומרי המושבה, חטפו אותו ולקחו אותו. כפי שידוע לנו, הוא הועבר כנראה לסוריה, אף כי זה איננו בטוח.

את מטולה שומרים 29 שומרים, שזה בהחלט מספר מרשים של שומרים, ביניהם אנשי המקום, שומרים שכירים וגם אנשי מילואים שאנחנו נותנים לתיגבור השמירה. מר רוזנווסר, גם בניגוד להוראות ולנוהג וגם בניגוד לשכל הישר, עזב את בן זוגו והלך לאיזו עמדה קיצונית כדי להודיע להם משהו, ובדרכו לעמדה הקיצונית נקלע לתוך 8 אנשי "אל פתח" שכבר היו בדרך החוצה. הם לא באו לחטוף אלא באו לחבל, ובדרך איתרע מזלם להיתקל בשומר הזה. בדרכם החוצה הבחינה אחת העמדות שלנו בנוכחותם. אנשי העמדה לא ידעו שהשומר הזה נמצא עם החבורה הזאת, פתחו באש, קיבלו צרור חזרה. רק מאוחר יותר הסתבר כי השומר הזה איננו. אם כן, אלה היו שתי פעולות בגיזרת לבנון בשבוע האחרון. אנחנו בכל מקרה כזה, כפי שסוכם בוועדת השרים לענייני בטחון, מנחיתים מספר פגזי ארטילריה לתוך כפר סמוך, בו נמצא בסיס של המחבלים.

נוסף לזה ביצענו בגיזרה המזרחית, כלומר מזרחה לחצבאני, פעולת פגיעה במטוסים על צירי התנועה. ובלייל שבת ערכנו פשיטה לכפר כלא, הנמצא כקילומטר מעבר לגבול. (מצביע על המפה) אתם רואים כאן את מטולה, הקו הכחול הוא הגבול, הכפר הזה נמצא ממש קילומטר אחד מן הגבול. תחנת המשטרה נמצאת על הגבול עצמו, ודרך הפטרולים שהכשרנו עוברת כ-50 מטר מתחת המשטרה. עקבות חוליית המחבלים עם השומר עברו בקירבת המשטרה. חלק מהם עברו כ-200 מטר, וחלק מהם - קבוצה של חמישה - גם התקרבו ממש למשטרה, למרחק של כ-50 מטר. לפי כל הידיעות שיש לנו, הרי בגיזרה המערבית, כלומר מהחצבאני ומערבה, הצבא למעשה אינו מונע את פעילות המחבלים. היו לנו כמה מקרים של ידיעות המצביעות על כך שהצבא למעשה מציב למשל מארבים במשותף עם המחבלים, משתתף באמבולנסים להעברת מחבלים מכפר לכפר. גם כאן במקרה זה הנחנו שהמשטרה - והיו שם לפי הידיעות כעשרה חיילים - גם היתה ערה לעובדה הזאת של חוליה הנכנסת ויוצאת.

ערכנו אם כן פשיטה על הכפר כלא, לשכונה המזרחית והקרובה שלו ולמשטרה, שמטרתה היתה או המשימה היתה, להביא גברים שבויים מבין תושבי הכפר ואותם החיילים שנמצא אותם במשטרה. ההנחיות היו לא לפוצץ בתים, אלא אם יתגלה שבאחד הבתים שהם המחבלים ויש שם נשק וחומרי חבלה וכדומה, ונוסף על כך לפוצץ את מבנה המשטרה. ההנחיות לכוח היו, עד כמה שאפשר, לא לפתוח באש, להיזהר לא לפגוע בנשים וילדים וכדומה.

הפעולה בוצעה לפי התכנית והובאו 11 גברים תושבי המקום ו-11 חיילים. אחד מהם הוא איש שירות הבטחון שהיה במקום, אזרח.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אלה היו חיילים, או שוטרים, או ז'נדרמים?

הרמטכ"ל ח. בר לב:

חיילים.

הפעולה התנהלה מצדנו כמעט ללא אש. בסך הכל פתחו כוחותינו באש בשני מקרים, כל פעם מספר כדורים. פעם אחת, כשרצו לקחת גבר, והנשים והילדים הפריעו אותם והתנפלו וקמה מהומה בתוך אחד הבתים, ירו החיילים שני כדורים לאויר, והמהומה נפסקה. במקרה אחד ירו, כשאחד הגברים שכב מכוסה בשמיכה, והקצין שלנו לא היה בטוח אם הוא מזויין או איננו מזויין. הוא אמר לו לקום, האיש סירב לקום, הקצין פתח בשני כדורים והאיש קם.

מצד הלבנונים מאיזור הכפר, מהקצה המערבי, נורו מספר כדורים. אחרי כן ניסה הצבא הלבנוני לקרב שלוש שריוניות, כנראה לעבר המשטרה. אחת מהן פתחה באש. אנחנו ירינו פגז מרגמה לפני כלי הרכב הללו, ואז הן חזרו ופנו צפונה. נוסף על כך ירו הלבנונים מספר פגזי ארטילריה לעבר המשטרה ולעבר הכפר עצמו, אבל זה כבר בשלב כאשר כוחותינו היו מחוץ לאיזור המסוכן.

כדי להשלים את האירועים בלבנון השבוע, אני רוצה גם לומר שהלבנונים למחרת בשבת ביקשו פגישה עם איש הקישור שלנו. האיש שלנו הלך לפגוש אותם, שזע את מה שיש להם לומר ואמר שהוא ימסור את זה לדרגים המתאימים אצלנו והם יקבלו תשובה. הם אמרו לו בפגישה הזאת בעצם שלושה דברים: (1) שהם, הלבנונים, אינם משנים את מדיניותם, והם ימשיכו לנסות לבלום את הפעילות הפח"עית ככל יכולתם. (2) הם אמרו שהם אינם אחראים לחטיפה הזאת, האיש לא נמצא בידיהם ולכן צריך להיות ברור לנו שהם אינם כתובת לא לתיווך ולא לטיפול ולא לאיזה שום דבר. (3) הפעולה שלנו בכפר כנראה מובנת להם גם לאור ההודעות, שקראו את דברי שר הבטחון והשר גלילי. גם אני אמרתי כנראה איפה שהוא משהו. והם בעניין זה לא באו בטענות. הם הגישו איגרת למועצת הבטחון, אבל לא ביקשו את כינוסה.

זה בענייני בלבנון. בגיזרה הסורית שרר השבוע שקט פרט לחדירה אחת של 8 - איני יודע אם מחבלים או אנשי מודיעין סוריים. גילו את העקבות שלהם. הם חדרו, לא פעלו ויצאו. פרט לזה לא היו שום דברים נוספים בגבול הסורי.

בגבול הירדני היתה פעילות רבה, בעיקר בהפגזות משקים, גם מסדה וגם אשדות יעקב, גם מעוז חיים ותל קציר. כל הישובים הללו קיבלו מספר פגזים גם של "אל פתח" וגם של חלק מהם של הצבאות הסדירים. כשאנחנו תקפנו בעקבות זה את המכ"ם בעג'לון, כפי שסוכם בועדת השרים לענייני בטחון, וגם פתחנו את מפעל המים ע'ור. אם נאמר שהרסנו אותו, זה לא היה מדויק; התעלה קיימת, אבל בשלושה מקומות ישנם פתחים והמים זורמים חזרה לירמוך. הפגזים היו מול אשדות יעקב.

נוסף על כך ירינו במשך השבוע פעמיים לתוך אירביד בעקבות ההפגזות שלהם. מסרתי כבר בפעם הקודמת שאירביד היא נקודה מאוד מאוד לוחצת עליהם. אבל עדיין, פרט להוראות והנחיות, לא ראינו מצדם פעילות רצינית נגד המחבלים.

ליל חמישי וליל שישי היו משום מה שקטים לגמרי בגבול הירדני, כאשר יום קודם לכן פעלנו נגד המכ"ם. במוצאי שבת, כלומר אמש, ירדו שוב מספר פגזים לאיזור מעוז חיים וחמדיה, כשמספר פגזים פגעו בתוך מעוז חיים. הפעם היו אלה פגזים, כפי שאנחנו הסקנו לפי הרסיסים, של תותחים עיראקיים של 122 מ"מ. לפי ההערכה שלנו, ירתה הסוללה כולה סתם לשטח, כנראה לעבר איזור שבו הירדן ניתן למעבר. הם לפעמים לוקחים מטרה כזו ופותחים עליה באש. אבל אחד התותחים של הסוללה הזאת פגע במשק. נוכחנו לדעת שזוהי כנראה שיטה שלפיה הם נוהגים לפעול, גם כשהם יורים נגד סוללות שלנו, מוסב תותח אחד באופן "תמים" הצידה ויורה לעבר המשק. ב-31 בדצמבר היו לנו באשדות יעקב שלושה נפגעים, שני חיילים ונער אחד. נוסף על כך היו נזקים במבנים ובבעלי החי. באשדות יעקב נהרגו 9 פרות.

בערבה ובבקעה היו מספר חדירות. בערבה היתה גם פגיעה בטלארים, בקטיושות. היתה פגיעה בעין יחב. בערבה ובבקעה היו היתקלויות במארבים, בהם נהרגו שני מחבלים. הלילה נהרגו שני מחבלים נוספים. כלומר, במשך השבוע נהרגו ארבעה מחבלים.

אנחנו תקפנו מן האויר בסיס של "אל פתח" על יד הכפר שובק, שזה יוצא כ-30 קילומטר דרומית לים המלח ובעומק של כ-30 קילומטר.

אני עובר לגיזרה המצרית. כאן הפעילות נמשכה, כלומר הפגזות לא רציניות, אבל לפעמים מטרידות תקיפות אוויריות שלנו. במשך השבוע היו שתי חדירות של המצרים, אחת באיזור התעלה ואחת באיזור איסמעיליה; שם הטמינו מספר מוקשים, ועל אחד מהם עלינו, והיו לנו מזה שלושה פצועים. את המוקשים האחרים גילינו אחרי זה ופירקנו אותם. זו היתה פעולה של שמונה אנשים שעברו בלילה והטמינו מוקשים.

חדירה שניה הם עשו השבוע באיזור המפרץ, באיזור א-טור. שם הם הנחיתו מספר פגזי קטיושות לאיזור יחידה שלנו בא-טור. בסך הכל מדובר בשלושה פגזים שפגעו כ-150 מטר מהמחנה. לפי כל הסימנים הם הגיעו דרך הים, התקינו את הקטיושות האלה והסתלקו. הקטיושות פעלו עם מתקן חשייה. אבל נוסף לשלושה אלה שנורו, מצאנו עוד מספר של קטיושות, שמשום מה לא הציבו אותן ולא לקחו אותן.

אלה היו הפעולות שלהם. הפעולות שלנו היו הפגזות והתקפות אוויריות. מערך ה-SA2 הקרוב לתעלה איננו כשיר, וההתקפות שלנו הן בעיקר על ארטילריה, מוצבים וסוללות נגד מטוסים באותן הגזרות בהן המצרים יורים מדי פעם.

אני רוצה בקצרה למסור גם קצת פרטים על הפעולה שלנו נגד המכ"ם המצרי.

שר העבודה י. אלמוגי:

העברת המכ"ם.

הרמטכ"ל ח. בר לב:

אני מבין שפרטים לא נמסרו לכם. מדובר במכ"ם שנמצא בראס-ע'ארב. (מצביע על המפה) פה זה אבו דס. הותקף על ידינו מכ"ם על יד זה בשעת פעולת פשיטה שלנו בחוף. אבל אז תקפנו מכ"ם שהיה במקום הזה (מצביע). הקוים מסמנים כבישים. אז תקפנו מכ"ם שהיה מוגן בסוללות של תותחים נגד מטוסים. במירשם אתם רואים במרכז את המכ"ם וארבע סוללות נגד מטוסים מגינות עליו. אנחנו תקפנו אותו מן האויר והשמדנו אותו. אחרי כן גם הכוח הפושט עבר פה, וכל המקום הזה נעזב.

אחרי הפשיטה שלנו ראינו שהמכ"ם הזה קם לתחיה מבחינת סוללות שהגנו עליו ומבחינת פעילות. תקפנו אותו עוד מספר פעמים מן האויר. אבל לפי כל הסימנים האלקטרוניים הסתבר לנו שהוא בכל זאת מוסיף להיות חרף כל הפעולות שלנו. אז גילינו בצילום אויר שכשישה קילומטר מן המקום הוקם על גבעה בודדת מכ"ם, שפרט לו לא היו שם למעשה שום תוספות המעידות בדרך כלל על קיום מכ"ם, כלומר לא היו סוללות נגד מטוסים שהגנו עליו, לא היו איזה כוחות לאבטחתו, לא היו גדרות ועמדות - דבר מאוד מאוד בלתי רגיל, וההנחה של המצרים היתה מבוססת על כך שנמשך לחשוב כי המכ"ם הפועל הוא המכ"ם שתקפנו והשמדנו, וכמה קילומטרים במרחק מזה בהסתר ימשיך לפעול מכ"ם אחר.

ראינו כיעד גם חטיפת חיילים וגם כאפשרות סבירה לנסיון להביא את המכ"ם הזה אלינו. אם כן, נוסף לדברים שכבר תיארתי, כ-5 ק"מ מערבה למקום היה קיים מערך גדודי עם טנקים ועם מרגמות, כך שיתכן מאוד שבלילה בכל אופן איזשהו כוח מגיע ומאבטח את המכ"ם היקר הזה.

התכנית שלנו היתה בנויה גם נגד אפשרות כזו. השאלה היא: כיצד לוקחים מכ"ם כזה? היא נפתרה לא רק על בסיס של הערכות תיאורטיות, אלא גם יכולנו במידה מסויימת לנסות את זה בפועל, כי במלחמת ששת הימים לקחנו מכ"ם דומה. אבל הוא היה שרוף והיה בלתי שמיש. מכל מקום, המשאית והקרון היו קיימים. בדקנו איך להפריד בין הקרון ובין המשאית. בדקנו האם הליקופטר יכול להרים את זה. יש לי כאן צילום של המכ"ם הזה (מצביע על הצילום). הוא מורכב משתי קרונות על משאיות. הקרון הימני הוא קרון אנטנה, שאינו דבר די גדול. הקרון השמאלי הוא המכ"ם ממש. כאן אתם רואים את פנים קרון המכ"ם, את שני המסכים והאלקטרוניקה. מין דבר כזה, אבל הרוס ושרוף, לקחנו במלחמת ששת הימים למדנו איך הקרון מורכב על המשאית. התאמנו ובדקנו וראינו שההליקופטרים החדשים שלנו, שמהם יש לנו כרגע רק שניים ורק שני צוותות, כי הקברניטים שהשתלמו בארצות הברית לא הספיקו עדיין ללמד צוותים נוספים. ראינו שההליקופטר החדש שלנו יכול להרים דבר כזה.

אז החלטנו על פעולה, שהיא התנהלה אגב בהתאם למתוכנן. הנחתנו ארבעים וכמה לוחמים בהליקופטר, הם התגנבו בשקט למכ"ם. זה לקח

הרבה זמן, כי השטח שם הוא בהיר מאוד וזה היה ליל ירח מלא, ולהתגנב ממש קרוב לוקח הרבה מאוד זמן ועצבים. מכל מקום, אנשינו הצליחו להתגנב עד ל-25 מטר משני השומרים. השומרים הבחינו בהם במרחק של 25 מטר. הם היו די מופתעים וקראו לתגבורת. כאשר מפקד הפעולה ראה שמגיעים עוד חמישה, הוא פתח באש והשתלט על כל האיזור הזה, כאשר ארבעה מהחיילים המצריים נלקחו בשבי, שניים נהרגו וכפי שמסתבר שלושה הספיקו לברוח, ביניהם גם הקצין, מפקד המקום. בסך הכל היו במקום 9 מצרים. מפי האנשים שנשבו נודע לנו שבדרך כלל יש במקום 15 איש, אבל מאחר שהפעולה היתה ביום שישי, וזה יום המנוחה השבועי שלהם, נסעו 6 הביתה ובמקום נשארו 9. ארבעת השבויים הם: סמל, רב טוראי ושני טוראים. שלושה מהם היו מפעילי המכ"ם, והרביעי הוא מאבטח או שייך לשירותים. ההשתלטות במקום היתה מהירה ללא בעיות. המצרים ירו בקושי, היו מאוד מופתעים.

בו בזמן עם הפעולה כאן תקפנו מן האויר גם את הגדוד הזה (מצביע) וגם מכ"ם ישן. מסתבר לנו שעד הבוקר חשבו המצרים שמה שקורה פה זוהי התקפה אוירית שגרתית.

אחרי שאנשינו השתלטו על המקום, התחילו להפריד בין הקרונות לבין המשאית. שתי משאיות ושני קרונות היו מושקעים ממש באדמה, בבור מרובע, והמשאית עם הקרונות היתה מתחת לפני השטח. כאן כבר תמונה (מצביע) שנלקחה בשטח כשעל פני השטח בולטת האנטנה בלבד, וכל הקרון והמשאית הם בתוך בור מרובע כזה. וכאן הסתבר שחוק עייפות החומר פועל, כי המכ"ם שהיה אצלנו, ויש לנו מספרים לפריצת סורגים, החיבורים במכ"ם בקרון אצלנו לא עמדו בפניהם המספרים. בו בזמן שזהו מכ"ם חדש מתוצרת 1968, והחומר עדיין איננו עייף; מה שנשבר שם, היו המספרים. לקחנו זאת בחשבון, ולכן נלקחה לשטח גם מכונת ריתוך. במשך כשעה עבדו על זה במכונת הריתוך, חתכו את כל החיבורים. הכינו את שני הקרונות ללקיחה, ואז נכנסו שני הליקופטרים גדולים שהוציאו אותם. הקרון של המכ"ם עצמו שוקל 4.1 טונה, והקרון השני של האנטנה שוקל 3 טונה. לא לקחנו את האנטנה כולה. לא היה בזה צורך. גם אין זה די נוח להביא במתלה. לפי הנחיות מראש נלקחו קטנים חיוניים. כך שגם זה נחתך, ואחרי שהרדאר פונה, פונה הכוח ללא היתקלות וללא בעיות מיוחדות.

זוהי פעולת המכ"ם, כאשר בתוך המכ"ם מצאנו 12 חוברות הדרכה ברוסית. משום מה השאירו שם אפילו את חוזה המכירה. מה ההסבר בצבא המצרי, שבראש ע' ארב מחזיקים תשעה אנשים את חוזה המכירה! יכול להיות שזה מזכיר את חוזה המכירה בין החברה הנורבגית ובין חברת "נתיבי נפט".

שר הדתות ז. ורהפטיג:

כמה עולה המכ"ם?

הרמטכ"ל ח. בר לב:

איני יודע כמה עולה המכ"ם, אבל זה מכ"ם חדיש, תוצר 1968. עד כמה שאנחנו יודעים, אין הוא מצוי בידי המערב.

שר התיירות מ. קול:

המצרים היו באיזה קורס רוסי שבו מלמדים איך

מפעילים את המכ"ם?

הרמטכ"ל ח. בר לב:

כן.

מלים אחדות על ספינות הסטילים; הן נמצאות היום בנמל הקישון, כאשר אחת מהן נמסרה היום ל"מספנות ישראל" לבדיקה וכדומה. ההפלגה מבחינת הים היתה בהחלט קשה, אבל היא עברה ללא תקלות. היו בדרך שני תדלוקים. פרט למטוס הצרפתי שבאותו בוקר בשעה 9:30 עשה סיבוב עליהן, לא היה להן שום מגע נוסף עם איזשהם כלי שייט או כלים אויריים אחרים. כאשר הן התקרבו יחסית קרוב לחופי הארץ, קיימנו אתן קשר במטוסים, כולל מטוסי פנטום. מאחר שהם לא ראו תחילה את הפנטומים, ירדו הפנטומים ממש יותר נמוך מעליהן, וזה כמובן היה בהחלט לשביעות רצונם.

לגבי הצד הפורמלי של המשך הטיפול, אין לנו עדיין הנחיות. אני מבין שמשרד המשפטים בודק איזה דגלים להתקין, איזה חוזה וכדומה. אבל FOR ALL PRACTICAL PURPOSES, הן בידינו. הם אמנם מופיעים בלבד אחרים. אבל אנחנו מתחילים לתכנן ולבדוק. אנחנו מוכנים לכל החלטה בכיוון זה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

תודה רבה.

שר הבטחון מ. דיין:

אם אתם מסתפקים רק בדברי הרמטכ"ל, גם אני לא
אומר מלה. אבל אם חברים רוצים לשאול או להעיר, גם אני אקח את רשות הדיבור.

שר החוץ א. אבן:

אני מצטרף לאיום הזה. גם לי יש הערות.

248. הצעת התקציב לשנת הכספים 1970/71

שר האוצר פ. ספיר:

ברשותך אני מחלק את הרצאתי לשני חלקים:

א. המצב הכלכלי-משקי. ב. התקציב.

אני מזהיר מראש שאצטרך לקחת מכם זמן. אחד הנימוקים לכך: בשנים האחרונות, ובייחוד בשנתיים האחרונות, לא התפנו היושבים מסביב לשולחן הזה לדיונים כאלה, וכדאי שפעם אחת בשנה יקבלו תמונה כוללת. אין זה מתייחס לשר אוצר זה או אחר, אלא מדובר על תקופות, היינו מאז מאי 1967 עד דצמבר 1969. בתוך התקופה הזאת שירתתי אני כשר אוצר כ-14 חודש והשר שרף כיהן כשר אוצר 16 חודש. נכון שב-16 החודשים האחרונים באה הרעה במצב, אבל ב-16 החודשים הקרובים תבוא הרעה נוספת, כך שאין זה מתייחס לאיש באופן אישי.

בקשר למצבנו, למדיניות הכלכלית ולתקציב, אני רוצה להביא מספר נתונים, שכולם מדברים בעד עצמם. הרזרבות בדולרים, שהגיעו בתקופה של יוני-יולי 1967 - יש ויכוח על המספר המדויק, כי היו אז הרבה קופות - בסכום שבין 900,000,000 דולר למיליארד דולר - מתקרבות אפילו ל-400,000,000 דולר. נגיד הבנק אומר לי שהסכום הוא 415,000,000 דולר. חובות המדינה בדולרים שהגיעו אז למיליארד ושש מאות מיליון דולר עלו עד סוף ספטמבר השנה לסכום של שני מיליארד ומאה מיליון דולר. זה אומר ניצול יותר אשראי, זה אומר ריבית גדולה יותר, זאת אומרת סתימת מקורות לקרדיט נוסף. הגרעון הכולל במטבע חוץ שהיה בשנת 1966, 440,000,000 דולר עלה בשנת 1967 ל-520,000,000 דולר, בשנת 1968 ל-710,000,000 דולר, בשנת 1969 ל-920,000,000 דולר, והוא יעלה על מיליארד דולר ב-1970. וזה לאחר שהיצוא נמצא יחסית בעליה מתמדת. חובות פנים של המדינה, ועל רוב החובות האלה היא משלמת גם ריבית - המדינה חייבת לעמוד בתשלום חובות. אלה בדיוק היו בשנת 1967 שלושה מיליארד ושבע מאות אלף לירות. כעבור חודשים-שלושה חודשים יש לשלם לתושבי ישראל 92,000,000 ל"י ואף איש אינו מעלה על הדעת שנבקש דחיה, מפני שזה יכה מיד את האשראי שלנו. חובות מעין אלה של המדינה מגיעים בסוף 1969 לסכום של שמונה מיליארד לירות.

תקציב הבטחון, שצממו נובעים רוב המספרים שקראתי, שהיה לפני מלחמת ששת הימים סכום של מיליארד ומאתיים וחמישים מיליון לירות, עלה - ישבתי על עניין זה שתי ישיבות עם שר הבטחון - לסכום של ארבעה מיליארד ושלוש מאות וחמישים מיליון לירות, אם כי זה מורכב משלושה סכומים: א. התחייבות לשלם בשנת התקציב שלושה מיליארד ושבע מאות וחמישים מיליון לירות. ב. להרשות להגדיל את החובות בסכום של 500,000,000 ל"י. ג. 100,000,000 ל"י שצריך לרשום אותן בתקציב, אבל יתכן שנשתחרר מהן, מפני שאם לא יקבלו צוללות ולא יקבלו כל מה שאנחנו רוצים לקבל בצרפת, לא נשלם את הסכום הזה של 100,000,000 ל"י. אינני יודע למה אתם תתפללו.

אינני אומר שכל הקשיים נובעים חס ושלום מזה, אבל חלק לא קטן מהחוב שגדל בדולרים ומהגרעון שגדל בדולרים נובע מתקציב הבטחון במטבע חוץ. בשנת 1966 היה 170,000,000 דולר, הוא עלה בשנת 1969 ל-430,000,000 דולר, ובשנת 1970 יגיע ל-680,000,000 דולר.

אקרא לכם בברוטאליות את העובדה האחרונה. אינני בטוח אם בשנת 1967 הדפסנו 100,000,000 ל"י או 190,000,000 ל"י, זאת אומרת לקחנו כסף מבנק ישראל, בשנת 1968/69 לקחנו 450,000,000 דולר, בשנת 1969/70 משכנו עד היום, עד סוף דצמבר מיליארד וארבע מאות וארבעים מיליון לירות, והחשב הכללי תובע למשוך עוד 370,000,000 ל"י, כדי לגשר על החסר הנתון כדי לסיים את השנה, היינו ביחד סכום של מיליארד ושמונה מאות ועשרה מיליון לירות. ברור שלכל הסכומים האלה יש לא רק השפעה ישירה, אלא השפעה אקומולטיבית. אינני מדבר על כך - זה תלוי בשולחן הזה - מה רוצים להדפיס בשנת 1970/71.

העובדות האלה מעציבות ומדאיגות, למרות הפעילות המשקית שעלתה יפה ובאחוזים גבוהים. לפי האינדיקטורים שיש לנו, אין לחשוב שזה יכול להימשך כך. ודאי יכול כל אחד לנאום על כך אם יהיה מיתון או לא יהיה מיתון, אם יהיה פיחות או לא יהיה פיחות, אבל ששת או שבעת האינדיקטורים שקראתי לפניכם הם הקובעים את העניין הכלכלי יותר מאשר מאה נאומים שלי או של אחרים. בכל מספר ומספר שמנתי יש משום סכנות, דינמיט. אני יודע שעל יד השולחן הזה אין אוהבים את המלה "התשה", אבל זוהי התשה כלכלית וסכנות איומות כלכליות, שיש בהן משום השלכה גם מעבר לשטח הכלכלי. אולם אני מצטמצם ומצמצם את דברי רק על

עניינים כלכליים. בכל פעם שאני מציץ בעובדות אלה, שאני חולם עליהן או נושם אותן, או אפילו אחת מהן, אני נבהל, נרעש ונפחד.

בעובדות ומספרים שאמסור על הכלכלה ועל המשק יש ודאי גם אורות. אבל לצערי המספרים שקראתי בפניכם, שהייתי רוצה שתחיו אתם לפחות רבע שעה ביום, הם הצל הכבד הרובץ עלינו ושיילך ויגדל.

אני רוצה לעבור עכשיו למשק, לכלכלה, לאוכלוסיה. לא אקרא את כל החומר. אבחר רק חלק מזה, רק מה שאני חושב - אם כי אני יכול לטעות - שמעניין את השולחן הזה, ואז נעבור משניה אחת של סיפוק לשעות של חששות ופחד לענייננו.

אני מתחיל מעניין האוכלוסיה. המספרים אינם שאובים מן הכיס שלי או מן הראש שלי, אלא הם מספרים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה או של בנק ישראל, או של המוסד לביטוח לאומי, או של משרדים שונים. על כל פנים, זהו חומר מוסמך. אם משהו ירצה לשאול או לערער, אל ירסק את דברי באמצע ואל ירסק אתכם באמצע השמיעה, כי זה רק יבלבל. ירשום לעצמו מה שהוא רוצה לשאול וישאל אחר כך.

הריבוי הטבעי של האוכלוסיה היהודית היה בשנת 1965 50,000, הוא הגיע בשנת 1969 ל-54,000. בשנים האלה היה הריבוי הטבעי הנמוך ביותר בשנת 1967. הוא הגיע ל-35,000. העליה בשנת 1969 הגיעה ל-39,000. זאת אומרת, המצב הוא קצת יותר טוב מאשר בראשית שנות השישים. הריבוי הטבעי של לא-יהודים כולל אזרחי ירושלים הערבים מגיע ל-14,600.

מאזן האגירה איננו סופי, כי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה יודעת רק כעבור שלוש או ארבע שנים אם אלה שיצאו לפני שלוש-ארבע שנים הם יורדים, או לא. מאז ההגירה נטו היה בשנת 1965 תוספת של 23,000, בשנת 1966 - 8,000, בשנת 1967 - 7,000, בשנת 1968 - 14,000, בשנת 1969, שהיתה בה עליה של 23,000 - 40,000.

השר לקליטת העליה ש. פרס:

של יהודים?

שר האוצר פ. ספיר:

אני מדבר עכשיו רק על יהודים. אולי יצאו אי אלה ערבים מן הארץ, אבל מעטים מאוד. כאמור, אין אלה המספרים הסופיים. מי שרוצה להיות מעודד מקווה שב-1970 תהיה תוספת נטו של 36,000. מי שרוצה לקבוע לפי מספרי העליה, עלול לטעות או להשלות את עצמו, כי בין אלה הבאים לארץ יש הבאים ארעית. לכן מתקבל שהמאזן מצומצם יותר. אני קורא את המספרים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ורק כעבור שלוש שנים יידעו אם זה השנה יגיע ל-40,000 או רק ל-30,000, כי המספרים כוללים סוגים של עולים ישירים, תיירים שנשתקעו ותושבים חוזרים. זה כולל גם סימן היכר נוסף - "עולים בכוח". בתוך המספר של הערבים האלה היו השנה עשרת אלפים כאלה. בשנה הקודמת, מתוך 28,000 או 30,000, היו כ-8,000. על אלה אינם יודעים עדיין אם באו להישאר. רושמים אותם כעולים, אבל לא ברור אם הם יישארו.

באחד עשר חודש השנה יצאו את הארץ 122,000 איש, אבל אלה רובם חוזרים. אני נוסע למשל לשבועיים, אינני יורד, אני חוזר כעבור שבועיים, אבל אני נמצא בתוך רשימת היוצאים.

שר השיכון ז. שרף:

אתה מופיע ברשימה זו חמש פעמים בשנה.

שר האוצר פ. ספיר:

אולם אם לקחת את מספר היורדים לפי המושגים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ירדו 8,000 איש, בשנת 1966 8,000 איש, בשנת 1967 10,000 או 11,000 איש, בשנת 1968 8,000 איש. לשנה אין עדיין מספרים.

ודאי אתם מתעניינים במספר התיירים. כל אחד מאתנו יודע שתייר משאיר קצת דולרים בארץ, מדי פעם יותר ויותר, הוא נהפך מעויין למדינה לאדיש או אפילו לידיד, הוא נהפך למשקיע פוטנציאלי ואף לעולה פוטנציאלי, שולח הנה את ילדיו ורדומה מספר התיירים בשנת 1966 היה 300,000 רשום 1967 -

290,000, הוא עלה בשנת 1968 ל-432,000. אינני יודע מה המספר הסופי ל-1969. דומני שהוא מגיע למעלה מ-400,000.

שר התיירות מ. קול:

410,000.

שר האוצר פ. ספיר:

אשר לאוכלוסיה בישראל: לא פחות מאשר מישו אחר גם אני אוהב להגיד מספר שירחב הלב לשמעו מאשר המספרים שמחרידים והעובדות המחרידות שאמרתי בראשית דברי. רצינו פעם להיות מיליון בארץ. אחר כך רצינו להיות שני מיליון. בשנת 1970 האוכלוסיה תגיע בארץ-ישראל "הקטנה" לפי ביטוי שגמתי היום ל-3,100,000 איש. היום המספר הוא בין 2,920,000 לבין 2,930,000. התחזית לסוף העשור היא שלושה מיליון, מהם 430,000 בני מיעוטים, כולל תושבי מזרח ירושלים, ויהודים בתוך זה כשני מיליון וחצי ומעלה.

אני יודע שבשביל אנשים שחלמו על כך, זהו מספר

לא קטן.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

היו שניים שאפילו לא ידעו לחלום על כך.

שר האוצר פ. ספיר:

אינני מדבר על אותו הזמן. מחר תמלאנה 40 שנה מאז שעליתי לארץ. היו אז בארץ 180,000 יהודים. עם גמר מלחמת השחרור היינו פה 660,000 או 700,000 יהודים.

מתוך האוכלוסיה כולה יגיע מספר המועסקים, השכירים והעצמאיים למיליון איש. זה גדל בחמש השנים האחרונות ב-120,000 איש, וזה בשעה שהאוכלוסיה גדלה בממוצע בחמש השנים האחרונות ב-1.2%. אם יתגשמו כל מאוויי חיינו של שר העבודה, אולי יגדל עוד אחוז המועסקים. בינתיים אין תנודות גדולות בזה.

אשר לשיעור הבלתי מועסקים, אתם יודעים שיש הבדל בין מחוסרי עבודה לבין בלתי מועסקים. נכשלנו פעם בזה.

השר י. ברזילי:

חנוך סמית.

שר האוצר פ. ספיר:

זה עלה לנו בהרבה שפיכות דמים וביזיונות בחו"ל. מספר המועסקים כיום הוא 44,000. המספר המכסימלי של בלתי מועסקים הגיע ל-97,000. מישו ניסה להגיד שזה היה מספר מחוסרי העבודה, אבל זה לא היה נכון. היום אין מחוסרי עבודה, אבל יש בלתי מועסקים.

רוצה אני לעמוד על חלוקה ענפית של המועסקים בארץ. המספר בחקלאות פחת גם באופן אבסולוטי וגם באחוזים. עובר עלינו תהליך שעובר על כל המדינות המודרניות הקפיטליסטיות. אינני יודע איך זה ברוסיה. דומני שגם שם עובר תהליך כזה.

שר החקלאות ושר הבריאות ח. גבתי:

גם במדינות לא קפיטליסטיות.

שר האוצר פ. ספיר:

אינני יודע, אבל אני מניח שגם שם עושים הכל כדי

שיתפתח אותו התהליך.

מספר המועסקים, שכירים ועצמאיים בחקלאות, ירד בחמש השנים האחרונות מ-114,000 ל-98,000. בתעשייה עלה המספר מ-223,000

ל-265,000. בסטטיסטיקה רשום קצת פחות, כי הם אינם סופרים את התעשייה הצבאית וחלק מן המפעלים המכניים של חיל האוויר וגם אלה המועסקים בתעשייה בקיבוצים. בקיבוצים הפכה התעשייה לענף רציני. מפעם לפעם אנחנו קוראים כותרת על כך בעתון. ביחד ודאי מתקרב מספר המועסקים בתעשייה ל-210,000.

אם תשאלו אותי מניין שואבת החקלאות את הגידול שלה בייצור - הרי זה מהמיכון, מייעול ומפריון עבודה, אמנם יותר ממיכון מאשר מייעול. אם אתה, גבתי, רוצה לתקן אותי, אבקש לתקן.

שר החקלאות ושר הבריאות ח. גבתי:

אני מתקשה לקבוע מה חלקו של המיכון ומה חלקו של הייעול, אבל ביסודה ההגדרה שלך נכונה.

שר האוצר פ. ספיר:

בבניה ירד המספר מ-1965 עד היום ב-11,000. המספר ירד מ-92,000 ל-81,000. אם נחלק בין יהודים וערבים, ירד ודאי עוד יותר מספר היהודים, כי גדל מספר הערבים מירושלים המזרחית. לפי המספרים של משרד העבודה, עובדים מחשבים 14,000 איש בשטח הקו הירוק, חלק מהם עובדים ודאי גם בבניה.

בחשול עלה המספר מ-16,000 ל-19,000. בתחבורה ישנה עליה מתמדת, מ-60,000 ל-76,000. היתר הם שירותים, זה מתחלק למסחר ולכספים, שירותים ציבוריים ושירותים אישיים. באחוזים אנחנו מתקרבים בחלוקה הענפית למצב של המדינות התעשיות המודרניות.

אחוז המועסקים כיום בתעשייה מגיע ל-26-27 אחוז. כעזור שנה או שנתיים או שלוש שנים יגיע אחוז המועסקים בתעשייה ל-30%. אחוז המועסקים בחקלאות ירד מ-13% ל-10.4%. אחוז המועסקים בבניה ירד מ-10.5% ל-8.2%. הבניה היא לגבי מיכון המפגרת ביותר. אם לא יהיה ארגון מחדש, סטנדרטיזציה, ייעול ומיכון בבניה, הרי ככל שנשקיע יותר כסף בבניה, תהיינה לנו פחות תוצאות. אחוז המועסקים בתחבורה עלה מ-7% ל-7.7%. אינני מדבר עכשיו על ענפים שאינם עוסקים בייצור. אמנם האחוז בשירותים גדל, אבל קשה היום להגדיר מה עוזר לייצור ומה נקרא הכבדה על הייצור. נמצאים בבתי חרושת רבים מחשבים אלקטרוניים ובמשרדים כל מיני מכונות. הם אינם רשומים בשירותים, כך שאם הייצור ירד בחצי אחוז והוא גדל בשירותים, אני מציע לא להתחשב בזה.

באוגוסט 1969 היו בחקלאות למעלה כ-40 אלף שכירים, בתעשייה 250 אלף, בבניה 58 אלף, בתחבורה 54 אלף, והיתר הם בכל השירותים הציבוריים.

אני רוצה לדבר על עוד טבלה אחת ולהביא ממנה שני מספרים. מדובר על עניין הנחוך למישהו בקשר לתביעות במדיניות השכר ולמישהו, שלא בכוונה, כדי ליצור בהלה, והוא עניין העובדים החסרים לנו. המספרים הגיעו אלי משירות התעסוקה. מספר העובדים שלא סופקו הגיע ב-1966 ל-1,600 עד 1,700, בשנת 1967 ירד המספר ל-670. היום עלה המספר ל-4,000. אינני מתנגד לכך שמחר יירדו מאוירונים ומהליקופטרים 100 אלף עולים ומהם יחפשו 50 אלף תעסוקה. אבל אני רוצה להגיד שהנימוק שמציעים, שחסרים לנו רכבות עובדים, ואם יבוא המשק יספוג אותם מחר ללא אמצעים כבירים, זהו דיבור מוגזם או אולי לפחות מופרז.

שר החקלאות ושר הבריאות ח. גבתי:

לקטיף ולאריזה חסרים עובדים.

שר האוצר פ. ספיר:

חסרים נאמר 3,000 או 4,000. לזה הולכים באמת אנשים האומרים שהם משתכרים ב-200 ל"י לחודש.

שר החקלאות ושר הבריאות ח. גבתי:

כנראה הם כבר אינם.

שר האוצר פ. ספיר:

קיבלתי חוברת ממשרד הקליטה וממחלקת העליה של הסוכנות וראיתי שהשנה נתווספו מעליה רופאים ומהנדסים כמספר שהוציאו האוניברסיטאות בארץ, אם לא למעלה מזה. שמעתי שחריפה עכשיו פחות הבעיה של חוסר רופאים ביישובי ספר. אמנם עוד חסרים שם רופאים, אבל פחות מאשר קודם לכן. על כל פנים, הגיעו מעליה 500 רופאים, ובתי האולפנה שלנו הוציאו פחות.

התוצר הלאומי הגולמי עלה משנת 1965 ב-40%. אמנם בשנות 1966 ו-1967 עלה פחות, כי אלה היו שנות מיתון; לעומת המספרים צריכה להיות איזו פרופורציה בין מספרי הוצאות בטחון, מטבע חוץ וגרעון. בכל אופן, התוצר הלאומי היה 12 מיליארד ל"י והוא יגיע בשנת 1970 ל-17 מיליארד ל"י.

ניקה את ההכנסה הלאומית לנפש. יש אצלנו אנשים שאינם מפסיקים לדבר על עוני השורר בארץ. אין אני נמנה על אלה המכחישים שיש משפחות עניות בארץ. יושב כאן שר הסעד והוא יודע שהשבתי ואני חושב שצריך להעלות קצת את "קו העוני". לאחר שיש קונטרול מלאה על מה שמקבלים "אנשי הסעד", הגדלנו השנה את מספר הלירות הניתנות למשפחות מטופלות בילדים מ-35 ל"י לנפש ל-50 ל"י לנפש. זוהי הגדלה ב-40%. המדובר הוא על 70 אלף בין 900 אלף. אני מקווה שתוך שלוש שנים, אם נזכה פה לשבת על יד השולחן הזה, נוכל להעלות את הסכומים האלה עד לקו שמדבר עליו נגיד בנק ישראל, שהתחיל את הקריירה שלו ביישוב הדוגל בצדק סוציאלי ובשיוויון, בקומונה, בקבוצה. הוא אמר שזה צריך להגיע, בהשוואה לארצות אחרות, לסכום של 70 ל"י לנפש. ואם זה לא יתנקש בחיפוש אחר עבודה, יתכן שבעל משפחה של 8 נפשות המקבל 70 ל"י לנפש, ימצא שטוב לו יותר לקבל מראש הממשלה 560 ל"י לחודש מאשר ללכת לחפש עבודה. אבל אני בעד זה שיעלו את המכסה לנפש.

אני רוצה לחזור לרעיון שרציתי להדגיש, שהנה עובדה היא שבמדינה של 3 מיליון נפש הגענו לממוצע בהכנסה הלאומית של 1,400 דולר לנפש, והפער הוא אצלנו הרבה יותר קטן מאשר במדינות אחרות. ודאי מישו מיד יאמר: אתה מחשב את הדולר לפי השער של 3.5 לירות. אני רוצה לומר כי יש הרבה מוצרים שלפי השער של 3.5 ל"י לדולר הם עולים בארצות אחרות יותר מאשר בארץ-ישראל. אני יכול להביא דוגמאות לכך. אם כן, אצלנו ההכנסה הלאומית לנפש מגיעה ל-1,400 דולר לשנה. בברזיל, שהיא ארץ לא קטנה, מגיעה ההכנסה הלאומית לנפש ל-40 דולר.

ראש הממשלה ג. מאיר:

נו!

שר האוצר פ. ספיר:

אגיע לארצות שלא תגידו "נו".

בונצואלה היא מגיעה ל-850 דולר, בספרד ל-640 דולר. אין אנו רחוקים כל כך מהולנד. אין אנו רחוקים כל כך מבולגיה ובריטניה, אם כי שם לא היתה מלחמה בימים אלה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מה המרחק?

שר האוצר פ. ספיר:

כשאצלנו הגיעה ההכנסה הלאומית ב-1966 ל-1,200 דולר, הרי היא היתה בבריטניה ובבלגיה 1,600 דולר. כיום הגענו ל-1,400 דולר. בגרמניה המערבית היא הגיעה ל-1,700 דולר. בצרפת גם כן ל-1,700 דולר. אשר לארצות דרום אמריקה, אני מאחל לעצמי את העושר הבלתי מוגבל שלהם.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אבל החלוקה אחרת.

שר האוצר פ. ספיר:

לא הזכרתי לא את ירדן ולא את מצרים. אם אינני טועה, במצרים מגיעה עכשיו ההכנסה הלאומית לנפש ל-60 דולר.

נגיד בנק ישראל ד. הורוביץ:

במצרים זה קרוב ל-100 דולר.

שר האוצר פ. ספיר:

לא טעיתי הרבה. אצלנו זה פי 14.

שר החקלאות ושר הבריאות ח. גבתי:

לפני חילופי שבויים.

שר האוצר פ. ספיר:

אולי זו אחת התכונות שאנחנו חושבים על עצמנו במאבק ובמלחמה, אבל אני רק אמרתי ואומר כי כאשר דנים על ענייני שכר, על תנאים סוציאליים ועל ענייני התחרות, אי אפשר לתאר את העוני של ישראל כפי שאנשים שונים מתארים, כי עוד מעט זה יתקבל מגוחך אם מדברים כך בין אנשים רציניים.

התפתחות התוצר הלאומי בחקלאות, מה שישראל יוצאת בלי החומרים, מתקרבת נטו למיליארד לירות. התוצר של התעשייה הגדולה שלנו, הגדלה והולכת, יתקרב בשנת 1970 ל-5 מיליארד.

שר הפיתוח ח. לנדאו:

זה נטו?

שר האוצר פ. ספיר:

אני מדבר על נטו. בבניה - מיליארד ו-400 מיליון לירות, בתחבורה ל-2 מיליארד לירות. התוצר הלאומי הוא ב-1969 15.5 מיליארד לירות, או לפי שיטת חשבון אחרת 16 מיליארד לירות. המומחים למיניהם אומרים שבשנת 1970 זה יגיע ל-17 מיליארד לירות וההכנסה הלאומית לנפש תעבור על 1,500 דולר.

הפריון גדל והיעול עולה, חלק העובד בעבודה הוא קל יותר, כי הוא מקבל ציוד מודרני יותר ומשוכלל יותר. כפי שאמרתי, עלה הפריון ב-1965 לעומת 1964 ב-9%, ב-1966 עלה לעומת 1965 ב-4%, ב-1967 לעומת 1966 ב-5%, ב-1968 לעומת 1967 ב-8%, ב-1969 לעומת 1968 ב-4%.

שר הפיתוח ח. לנדאו:

זה תמיד לעומת השנה הקודמת?

נגיד בנק ישראל ד. הורוביץ:

זה אקומולטיבי, לעומת השנה הקודמת.

שר האוצר פ. ספיר:

התקופה התעשייתית ברוטו הגיעה ב-1969 לסכום של 10 מיליארד ל"י. התחזית לשנת 1970 היא 11 מיליארד ל"י. הגידול מתחלק אולי לפי שנים לא שווה. יש ענפים שבהם עלה גבוה גבוה, כי הבסיס היה נמוך. במכרות ובמחצבים עלה ב-1968 לעומת 1967 ב-18%, ב-1969 לעומת 1968 רק ב-5%. בענף המזון עלה ב-1968 לעומת 1967 ב-15%, ב-1969 רק ב-7%. בטכטיל והלבשה עלה ב-1968 לעומת 1967 ב-28%, ב-1969 לעומת 1968 ב-13%; בענף העצים ומוצריהם עלה ב-1968 לעומת 1967 ב-41%, ב-1969 לעומת 1968 ב-16%.

באלקטרוניקה זה עלה ב-70% בשתי השנים, אבל פה הבסיס היה נמוך. יש כבר במכון ויצמן כעשרה מפעלי תעשייה הנקראים SCIENCE BASED INDUSTRIES ויש עוד מחשבה להקים מספר מפעלים כאלה. גם בירושלים רוצים להקים מפעלים כאלה. בחיפה יש מספר מפעלים כאלה, אמנם לא על יד הטכניון, כמו "אלון", "אלתא" ואחרים. הם בונים עכשיו שטח גדול בכניסה לעיר בשביל תעשיות עתירות מדע.

שר הפיתוח ח. לנדאו:

מהו סכום הייצור השנתי?

שר האוצר פ. ספיר:

אין לי פה המספרים. כאשר שר המסחר והתעשייה ירצה בכנסת, ודאי יביא את המספרים.

אשר להשקעות בענף הבניה, יש דבר מעניין: בשנת 1964 זה הכביד על חיינו, וזה מתחיל מחדש להכביד על חיינו. אין לי המספרים על התחלות בניה ב-1964, אבל ב-1965 זה הגיע ל-4 מיליון ו-700 אלף מטר. אני חושב כי בשנת 1964 זה 5.6 מיליון מטר, זה ירד בשנת 1966 ל-3 מיליון ו-400 אלף מטר, בשנת 1967 ל-2 מיליון ו-800 אלף מטר, ב-1968 זה עלה שוב ל-3 מיליון ו-600 אלף מטר. גם השנה זה עלה. השנה זה עולה על 4 מיליון מטר. המדובר על בניה למגורים ובניה ציבורית. זה אינו כולל מפעלי בטחון שאי אפשר כל כך לחלק אותם למטרים, שם זה יותר לפי כסף.

מה היו ההשקעות בארץ בשנים אלה? ההשקעות היו גם בשנות המיתון. בשנת 1965 הגיעו ההשקעות במכונות, ציוד וכלי תחבורה למיליארד לירות, ב-1966 זה ירד ל-830 מיליון לירות, ב-1967 זה ירד ל-630 מיליון לירות, ובשנת 1968 זה עלה מיליארד ו-100 מיליון לירות, ואני מעריך שהשנה זה יגיע למיליארד ו-300 מיליון לירות. בחקלאות זה נע בתקופה בין 1965 ל-1970 בין 160 מיליון לירות המינימום ל-215 מיליון המכסימום. בחרושת זה נע בין 250 מיליון לירות המינימום לבין 715 מיליון לירות המכסימום, לשנה הבאה; השנה זה היה 630 מיליון לירות. אשר לציוד לבניה, אומרים שהשנה יביאו על סכום של 70 מיליון לירות. בחשמל המינימום היה 70 מיליון לירות. בשנה הזאת השקיעו 150 מיליון לירות בתחנת רידינג המפורסמת עם הארובה המאוד מפורסמת.

השר לקליטת העליה ש. פרס:

מהי כמות החשמל?

שר האוצר פ. ספיר:

אלף מגאוט לשתי תחנות. לשנה כבר הוזמן ציוד להכפלת כוח החשמל בארץ. על המיליון הקיים עוד 856,000 בשביל תחנת רידינג ותחנת אשכול ג'. בכל שנה מחשבים הקרובות יתווסף כוח חשמלי פרט לשנת 1972: ב-1970 יחידה אחת, כן גם יחידה אחת לכל השנים 1971, 1973 ו-1974. כל יחידה של 214,000. אני חושש שלא רחוק היום שבו יבקשו להזמין שתי יחידות של 300,000, אבל צדקת בשאלתך. בשנת 1948 היה המפעל של פנחס רוטנברג גדול מאוד, וזה הגיע ל-65,000, שמה 16,000 הלכו לאיבוד על הירדן, והנה כעבור ארבע שנים יהיה לנו פי חמישים ממה שהיה לנו אז.

אנחנו משקיעים הון עצום בבניין, וזה בגלל סיבות שונות שאיני רוצה לעמוד עליהן.

יש לנו עוד אינדיקטור אחד לגבי מה שנעשה במשק, ואנחנו בודקים תמיד אם האינדיקציה הזאת נכונה. אני מתכוון למרכז ההשקעות ולאישורים הניתנים על ידו. בשנת 1965 נתן המרכז להשקעות אישורים על 440 מיליון לירות, בשנת 1966 על 480 מיליון לירות, בשנת 1967 על 530 מיליון לירות, בשנת 1968 על 900 מיליון לירות, והשנה עברנו על מיליארד לירות. בדקתי את העובדות רק בימים האחרונים, והנה התברר שמהאישורים שניתנו בשנת 1966, 1967 ו-1968 מעט מאוד מתבטל, חלק כבר מייצר וחלק הוא בהקמה. זה מתחלק תמיד כחצי לתעשייה, כרבע למלונאות ורבע לספנות. את התהליך אפשר לראות עכשיו בקונצרנים הגדולים: כור, בנק דיסקונט, "כלל", פ.א.י.סי ואחרים. מחצית הסכומים או למעלה מזה הולכת להרחבות מפעלים, שזה הדבר הבריא ביותר והמעודד ביותר, כי אלה כבר עברו את כל מחלות הילדות, מי שכבר הספיק להפסיד ואולי כבר הספיק להתחיל להרוויח. ורוב המפעלים נמצאים בהרחבה מתמדת. זה אפשר גם לראות מטבלאות אחרות, ממספר העובדים במפעל. המפעלים מחולקים לפי מספר העובדים עד 30, בין 30-50, בין 50-100, בין 100-300, ומ-300 ומעלה. מתחיל להסתבר שיש כבר יותר מפתלים מאשר אפשר למנות על אצבעות של יד אחת, המעסיקים אלף עובדים ומעלה כל אחד.

השר ל. דולצין:

כמה מזה השקעות חוץ?

שר האוצר פ. ספיר:

אני חושב שהשקעות חוץ הן בערך החצי. אבל אמצא את החומר ואשלחנו אליך. אמנם המשקיע מהחוץ לא משקיע הכל מכספו, הוא מקבל גם אצלנו מענקים.

אין זה קל כל כך לקבל אצלנו אישורים. צריך לעבור שבעה מדורות גהינום. עכשיו ישנן 467 בקשות, מזה לתעשייה 233 ולמלונות 53, היתר שונים.

אם מישהו מתעניין במלונאות, הרי בשנת 1968/67 גמרנו לבנות אלף חדרים לתיירים, השנה 1,800.

איני מדבר על הפרוייקטים הגדולים של הילטון בירושלים וחברות אחרות. יש תהליך של בניין מלונות דיור, שאנשים מחוץ לארץ רוצים שתהיה להם פה דירה לגור בשעת ביקוריהם מספר פעמים בשנה.

אם אתם מתעניינים בפשיטות רגל, המראות גם כן על התפתחות המשק, הרי בשנת 1965 היו 200 פשיטות רגל יחד עם פירוק חברות, בשנת 1966 - 200, בשנת 1967 - 350, בשנת 1968 - 470, השנה 400.

שר החוץ א. אבן:

זה גם כן כמו בהולנד?

שר האוצר פ. ספיר:

גם בהולנד יש פשיטות רגל, גם בארצות הברית. כמה יהלומנים שלנו הפסידו בגלל פשיטות רגל בארצות הברית.

אני די אובייקטיבי כדי להסביר שאנחנו מזמן חדלנו להיות משק נחשל. מדברים לפעמים על ידע. בשנת 1966 חתמנו על 61 הסכמי ידע נוספים, בשנת 1967 על 68, בשנת 1968 על למעלה ממאה, השנה גם כן למעלה ממאה. גם לפני 1966 היו לנו לא מעט הסכמי ידע. לפעמים מספרים שאני רואה אותם, אני חי אותם מחדש.

שר החקלאות ושר הבריאות ח. גבתי:

הסכמי ידע שאנחנו מקבלים?

שר האוצר פ. ספיר:

אני מדבר על הסכמי ידע לישראל. איני מדבר על שאנו עובדים על פני כל העולם ונותנים ידע לארצות בדרום אמריקה וארצות אחרות. אפשר היה להעביר לשם מיליון עובדים. אני מדבר על הסכמי ידע שאנחנו משלמים בעד תמלוגים. במשך ארבע השנים האחרונות זה מצטרף ל-350 הסכמי ידע נוספים. אנחנו הולכים לבתי חרושת בגרמניה, באנגליה, בצרפת, מקבלים הסכמי ידע ומשלמים בעד זה תמלוגים, או סכום שנתי או על-פי תוצר.

השר ח. לנדאו:

כמה אנו מוכרים ידע?

שר האוצר פ. ספיר:

השקעות לפי ענפי ייצור, בניה, כספים ומסחר. ההשקעות בענפי ייצור היו בשנת 1965 48%, בשנת 1967 ל-47.5%, בשנת 1968 ל-54%, וזה ירד ל-52.6%. התחזית לשנה הבאה גם כן קצת ירידה. בבניה זה היה ב-1965 32%, וזה ירד ל-24.7%. בכספים ובמסחר זה מתנועע בין אותם 20%.

הפרק השלישי הוא פחות מעודד, ושמו "מאזן התשלומים". כבר משהו אמרתי בעניין זה. אבל הייתי חוטא לאמת לו אמרתי שרק

הבטחון מגדיל את היבוא. נתתי בראשית דברי המספרים על בטחון, אבל זה נמצא בתהליך מתמיד של גידול מפני שישנה עליה ברמת החיים, ישנה עליה בצריכה בכלל ובצריכת מוצרי בר קיימא בפרט. יבוא הסחורות שהיה בשנת 1965 800 מיליון דולר הגיע השנה ל-1,200,000,000 דולר. אולי יש בזה סכום של 50-60 מיליון דולר לצרכי בטחון או יותר, כי הבטחון נעשה גם קונה של חומרי גלם בשביל בתי חרושת שיש לו עצמו, "תע"ש", "בדק", ובשביל עבודות שהוא מוסר לאחרים, אבל גם אם אוריד סכום זה של 60 מיליון דולר וכן יבוא להשקעות, הרי היבוא הוא בתהליך מתמיד של גידול. פעם זה עלה בממוצע ל-70 מיליון דולר לחודש, אחרי כן ל-80 מיליון דולר, השנה ל-100 מיליון דולר, אולם בחודשים האחרונים זה הגיע ל-130 מיליון דולר לחודש. אני מפקד שהממוצע של השנה הבאה יעלה לפי החודשים האחרונים של השנה. המדובר על סחורות כולל חומרי גלם.

נגיד בנק ישראל ד. הורוביץ:

אבל לא שירותים.

שר האוצר פ. ספיר:

השירותים עולים באחוז גבוה יותר.

הגרעון בסחורות היה 400 מיליון דולר ב-1965, למרות שהגדלנו ואנחנו מגדילים את היצוא ויכולים להגדיל אותו עוד יותר. היצוא ב-1969 היה כ-680 מיליון דולר, ואני רואה שב-1973 נגיע ליצוא של מיליארד דולר סחורות בלבד. לא היו רבים שהאמינו שנגיע פעם לכך. התחלנו ביצוא של 28 מיליון דולר. בשנת 1970 נגיע ל-800 מיליון דולר. זאת אומרת, פי שלוש כמעט ממה שהתחלנו. אבל כל זה אינו משיג את היבוא הרץ עוד יותר מהר.

כבר אמרתי קודם שהגרעון השנה יהיה 900 מיליון דולר, שצתחלק ל-400,000,000 שירותים ו-500,000,000 סחורות, כי ביצוא שלנו החשבון שאנו עושים עם מדינות אחרות אינו נכון, כי הוא הרבה יותר לטובתן, מפני שאצלנו אחוז השירותים שביצור על-ידי תיירות גדולה, על-ידי ספנות גדולה...

היצוא של סחורות לעומת היצוא של שירותים הוא 60:40. ביפן זה לא כך. אין גם מדינות רבות באירופה שזה כך. אולי רק בספרד ובפורטוגל, כי לשם מגיעה תיירות רבה. אבל בארצות תעשייתיות, כשאנחנו משווים את החשבון אתן, אין זה כך.

יש לנו פירוט גם לפי נכסי התצרוכת.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

ומה בדבר טלוויזיה?

שר האוצר פ. ספיר:

אין גוזרים על הציבור גזירה שאין הוא יכול לעמוד בה. בשנתיים האחרונות 1968/89 קנו יותר מאשר 300,000 מכשירי טלוויזיה.

השר מ. בגין:

כמה זה עלה במטבע חוץ?

שר האוצר פ. ספיר:

אני עומד עכשיו בפרשה לגמרי אחרת, שהיא רצינית יותר מאשר עניין הטלוויזיה. נניח שלא יראו טלוויזיה אף פעם בשבוע. בשעתו - אמנם זה לא היה בימי ממשלת הליכוד הלאומי - הייתי פה היחיד שהצביע נגד הטלוויזיה, כי ידעתי מה תהיינה התוצאות יחד עם הטלוויזיה. לא עניין של שידור בשבת. את זה לא ראיתי בעיני רוחי. אבל ראיתי שכל יהודי ירצה שיהיה בביתו מכשיר טלוויזיה ואף נגיע לכך שירצה עוד מכשיר קטן בשביל חדר נוסף, מעין טלוויזיה לשבת. העלינו בשבוע שעבר את האגרה לטלוויזיה בסכום של מאה ל"י בערך, ואף על-פי כן בעד 3-4 שעות שמראים טלוויזיה נשאר גרעון של 7 מיליון ל"י.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

תהיה עוד תוספת.

שר האוצר פ. ספיר:

אבל לא זה העניין. אני רק אגיד שלשנה, שהחלה לפני ארבעה ימים, אנחנו מצפים ליצוא של 1,360,000,000 דולר. פסימיסט ודאי יגיד שזה יהיה ב-40 מיליון דולר פחות, ואופטימיסט יגיד שזה יהיה ב-40 מיליון דולר יותר. זה אינו משנה, זה לא יעשיר את הקופה וזה לא ירוקן אותה, אם היא לא תהיה ריקה עוד קודם לכן.

עצם העובדה הזאת מדברת כולה כבוד לנו, למשק הישראלי, לכלכלה בישראל, שהגיעה ליצוא של 1,400,000,000 דולר לשנה, שזה מורכב מחקלאות, תעשייה ושירותים, בזה חלק מכובד לספנות וחלק מכובד לתיירות ושירותים אחרים, גם קצת ביטוח בחוץ לארץ.

אבל היבוא הצפוי לנו הוא 2,450,000,000 דולר. האמן לי, השר לנדאו, שאין זה מלאכותי באומרי כי כאשר אני מבטא את המספר הזה, אני כולי נחרד מחדש.

ראש הממשלה ג. מאיר:

כמה מזה צריכה?

שר האוצר פ. ספיר:

נושאי תצרוכת עצמם ביבוא 130,000,000 דולר, חומרי גלם אחרים 660 מיליון דולר, מזה צריך לחשוב שני שליש בשביל הארץ; אחרי כן ישנם נכסי השקעה, שזה לברכה, אחרי כן שירותי תחבורה ותיירות, שזוהי צריכה, מזה חלק גדול ודאי תיירות, כ-60 מיליון דולר משלמים בעד כל אלה היוצאים לחוץ לארץ, שירותי ביטוח למשק 80 מיליון דולר, שירותי הון וריבית על החוב של 2 מיליארד דולר, סכום שהולך ועולה 160,000,000 דולר, וצרכי בטחון. שירותים זה ודאי צריכה. חלק של ההשקעות צריך לחשוב על צריכה של מכוניות שמחדשים אותן. אני חושב שלפחות מיליארד דולר מוצא על צריכה.

נגיד בנק ישראל ד. הורוביץ:

זה בערך כך.

שר האוצר פ. ספיר:

יוצא איפוא סכום של 330 דולר על כל נפש.

אנחנו אומרים "נצח ישראל לא ישקר, והעם היהודי

יתן את הכל".

השר מ. בגין:

לא בדיוק כך חשבו אבותינו כשאמרו "נצח ישראל לא

ישקר".

שר האוצר פ. ספיר:

עוד אגיע לעניין המגביות, אבל אני רוצה להגיד קודם כל שהיבוא לנפש הוא מהגבוהים בעולם. בשנת 1970 זה יגיע ל-817 דולר לנפש. אמנם זה ניתן לחלוקה לצריכה וללא צריכה, אבל בשביל הדולרים שצריך לרכז, אין הבדל בזה אם זה לצריכה או להשקעות, או לבטחון, או לשירותים אחרים. הגרעון השוטף ירד בשנת 1966 לסכום של 170 דולר לנפש, ואם אקח את שנת 1965, הרי ירד ל-200 דולר לנפש, כאשר התעוררנו ועשינו מיתון זה הגיע ל-260 דולר, זה יגיע בשנת 1970 ל-370 דולר לנפש.

אנחנו מייבאים הון לארץ, שזה מציל אותנו. אבל למרות המגביות ולמרות מפעל הבונדס, זה איננו גדל כל כך. אני רוצה עכשיו את תשומת לבו של השר בגין, כי אני יודע שהוא חדש בגיוס כספים מסוג זה. הוא בא ושמו כאשר יש לו אסיפה טובה, וגם אני שמח. ההכנסה מהמגבית בארצות הברית, שהיא הארץ בה"א הידיעה של המגבית, מקבלים אנו במגבית החירום תוספת של 18 מיליון דולרים. ואם אנחנו לוקחים את החלק שמחלק בין הג'וינט ובין הסוכנות היהודית, ואנחנו כמעט קופה אחת עם הסוכנות היהודית - להם קל יותר לעשות דפיציטים, כי הם אומרים: "אנחנו עושים זאת על חשבון הדוד", הלוואי ואנחנו יכולנו לומר כך, הרי

תהיה לנו תוספת של 28 מיליון דולר. בסכום זה של 28 מיליון דולר קונים ארבעה וחצי פנטומים.

אני רוצה לומר שפה אנחנו כולנו חיים קצת באשליה. מגבית החירום הכניסה השנה 80 מיליון דולר, המגבית הרגילה 69 מיליון דולר. יחד זה מסתכם ב-150 מיליון דולר, מזה הולך חלק לג'וינט - אני צריך אמנם לומר שבחלק מהכסף משתמש הג'וינט בארץ - חלק למגבית הרגילה לתשלום חובות, עוד תראה בפרק השני כמה אנחנו משלמים חובות. מפעל הבונדס מכר בסכום של 180 מיליון דולר לעומת הסכום של 100 מיליון דולר, שבו מכרנו אגרות מלווה הפיתוח בשנת 1966.

בארצות הברית מצב הנזילות ומצב האשראי הוא עכשיו קשה מאוד. הריבית עלתה לממדים הישראליים. לולא הסנטימנט, לא היו היהודים ממחרים לקנות אגרות אלה.

למרות כל זאת, ועל אף כל זאת, אכלנו תוך שלוש שנים את מחצית הרזרבה, ומחצית הרזרבה תצא ותיעלם בתהליך מהיר יותר.

אבל איננו מקבלים רק כסף מהמגבית. אוי ואבוי היה לנו לולא היינו מקבלים היום כמה סכומים אחרים, ואז היינו בגרעון גדול עוד יותר. אנחנו מקבלים פיצויים אישיים מגרמניה.

השר ו. שם-טוב:

כמה יהיה יבוא ההון בשנה הבאה מהמגבית

ומהבונדס?

שר האוצר פ. ספיר:

אני רוצה לעמוד על נקודה אחרת חשובה. אנחנו מקבלים פיצויים אישיים מגרמניה. בשנת 1965 קיבלנו 112 מיליון דולר, בשנת 1966 קיבלנו 110 מיליון דולר, השנה הגענו ל-140 מיליון דולר. אנחנו ממשיכים לקבל כל שנה הלוואה מגרמניה בסכום של 35-37 מיליון דולר. אנחנו ממשיכים לקבל כסף שמעבירים יהודים פרטיים, מישוהו המקבל תרומות, מישוהו המקבל עזרה ממשפחה, עולים המביאים אתם קצת הון. אין זה סכום קטן. זהו סכום של 130 מיליון דולר. אנחנו ממשיכים לקבל כסף ממוסדות, ממענקים, קצת מממשלת גרמניה, מלווה העצמאות והפיתוח. אחרי כל זה שאנחנו שואבים מכל כך הרבה צינורות מים, חשדה מתייבש.

שר החקלאות ושר הבריאות ח. גבתי:

אין גשם. לזה קוראים "גשם נדבות".

שר האוצר פ. ספיר:

קיבלנו רק בחמש השנים האחרונות פיצויים אישיים מגרמניה, ואם נוסיף שנת 1970, הרי זה יתקרב לסכום של שלושת רבעי מיליארד דולר. סכום מתקרב לסכום. יש תקווה לקבל פיצויים אלה מספר שנים לא גדול.

עמדתי כבר על החוב במטבע חוץ, שבחודש ספטמבר השנה עמד על סכום של 2,050,000,000 דולר, ובסוף 1969 הוא עומד על סכום של 2,100,000,000 דולר. זאת אומרת, אם אקח ריבית ממוצעת של 7% היום - אמנם הבונדס עולים רק בריבית של 4%, אבל יש הוצאות, אמנם ההוצאות נחשבות באופן חד-פעמי, הרי רק ריבית לשנה יש לנו לשלם סכום של 130-140 מיליון דולר לשנה. מישוהו עשה לנו חשבון על איזה ערך מוסף של סחורות. יש דברים שבהם גם אני איני רוצה לראות את האמת, את התהום עד הסוף. יש פה עניין הסחר בשטחי המימשל הצבאי, אבל זה אינו ממלא תפקיד.

שר התיירות מ. קול:

איזה סכום מעבירים כל המוסדות מחוץ לארץ?

שר האוצר פ. ספיר:

תצטרף להכנסות המגבית והבונדס עוד מה שמועבר דרך הדסה ודרך האוניברסיטאות, הרי זה יצטרף עוד ל-40 או 50 מיליון דולר. איני יודע בדיוק.

מהו היצוא לנפש? אתחיל מלמטה ואגיע למדינות טובות יותר. אקח יחד עם היצוא הסמוי. בתורכיה זה 15 דולר לנפש, במצרים 16 דולר לנפש, ביפן 128 דולר לנפש, בישראל 215 דולר לנפש. אולי ביפן צריך להוסיף עוד 45 דולר על הסמוי. אצלם אין עניין התיירות והשירותים כמו אצלנו. היה לי פעם דו-גיח עם שר האוצר היפני. חשב ינמיך את קומתי. אמרתי: מה האוכלוסיה אצלכם?

פעם היו אומרים אצלנו שהמשק אינו מנוצל דיו. גם אז לא החשבתי את זה כל כך. ידעתי שאצלנו בין אם יש יצוא ובין אם אין, הרי תמיד הוכחתי שאם יהיה יותר, נצטרך עוד יותר להגדיל את היבוא. הכרחתי בשעתו את אנשי "נשר" לרכוש שני תנורים נוספים. איזה זמן הם קיללו אותי. יש עוד היום מי שמקלל אותי. היום אין אנחנו יכולים לייצא כבר גרם של מלט. לולא שני התנורים הנ"ל, היה המצב בנמלים קשה עוד יותר, כי צריך היה לייבא גם מלט. המשק אצלנו מנוצל, אם כי יכול לגדול עוד יותר. הייצוא לא יגדל בהיקף כזה כפי שיגדל הייבוא. מדברים אצלנו על המאבק עם השוק המשותף. איני נגד זה. אני רק תמיד אוהב לדעת על מה מדובר. המדובר הוא על כך שיקלו לנו על ייצוא של 70 מיליון דולר. איני מזלזל בזה, כי כעבור שלוש שנים נבוא ונבקש חוזה חדש. אם אנחנו מגיעים לייצוא של מיליארד דולר ויותר, הרי אנחנו מתחרים עם מנגנונים עצומים של ייצוא יפני, צרפתי ושווייצרי. אני יודע שיש בה גם יהלומים, שאם יהיה פחות ייצוא, יהיה גם פחות ייבוא, כי שם ערך מוסף רק 20%. אבל אי אפשר לראות את הדברים כשלעניינם רק מה שהיה לפני עשרים שנה. פעם היה לנו ייצוא של 100 מיליון דולר, וזה היה כבר הרבה. הגענו ל-200 מיליון דולר. חלמנו על חצי מיליארד ואחרי כן על מיליארד. אבל אם נוכל להגיע לייצוא של 2 מיליארד דולר, איני יודע. סוף סוף חומרי גלם אין לנו. אנחנו סוחרים כמעט עם כל העולם, פרט למדינות הערביות וחלק של המדינות המוסלמיות. עם חלק של המדינות המוסלמיות אנחנו כן סוחרים. דומני שאנו ממשיכים לסחור עם יוגוסלביה.

נגיד בנק ישראל ד. הורוביץ:

גם הונגריה.

שר האוצר פ. ספיר:

אני רוצה להגיד לשבח הפועלים והיצרנים: כושר התחרות שלנו גדל מפני שהיה שינוי בהוצאה על תקופה של יחידת עבודה. איני אומר זאת כדי שויקטור שם-טוב ידרוש חלילה תוספת גדולה יותר.

שר הסעד י. בורג:

הוא הבטיח שלא יהיה לא מיתון ולא פיחות.

ד"ר ו. שם-טוב:

שאלו אותי, הייתי צריך להשיב משהו.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

שר האוצר אינו מציע לא מיתון ולא פיחות.

שר האוצר פ. ספיר:

אני רוצה עכשיו לומר איך עלתה הצריכה הפרטית בלירות. בשנת 1966 היה גידול בצריכה הפרטית לעומת 1965 בסכום של 700,000,000 ל"י, בשנת 1967 עם המיתון היתה עליה לעומת השנה הקודמת בסכום של 200,000,000 ל"י. מאז שנת 1968, כאשר "מצבנו הוטב וחינו בשלום עם השכנים" עלתה הצריכה בסכום של 1,100,000,000 ל"י לעומת השנה הקודמת. ביחס לשנה האחרונה אין עדיין חשבון סופי, אבל גידול הצריכה לעומת השנה הקודמת יעלה ודאי בסכום של 1,400,000,000 ל"י. פעם היה שם דבר פרומצ'נקו. פרומצ'נקו אינו מוציא כל מה שהוא מרוויח, אין הוא צורך כל זה. עכשיו אפשר לומר זאת ביחס לבעל תעשייה פלוני או אלמוני. לא כדאי לו להוציא הרבה כסף מבית החרושת, כי יחד עם מילווה הבטחון יצטרך לשלם לנו מס של שמונים ושתיים וחצי אחוז. התושבים הנוספים צרכו קצת, גם הריבוי הטבעי העלה את הצריכה. אולם בעיקר באה עליה בגידול כי התחתית נעשתה גבוהה יותר. ישנה פיסגה של רמת חיים, אבל ישנה גם "התחתית", והיא לא נשארה מה שהיתה לפני חמש שנים ואף לא מה שהיתה לפני שנה.

פעם היו צוחקים עלי כאשר הבאתי כאינדיקטור של עליית רמת החיים את מספר המקררים שרכשו. מתבייש אני עכשיו להביא כאינדיקטור את מכשירי הטלוויזיה. אבל עלי לומר שעוד שנתיים-שלוש שנים לא יהיה בית שלא יהיה

בו מכשיר טלוויזיה כמו שעכשיו יש בכל בית מכשיר רדיו. יש קורלציה בין הדברים האלה, יש יחס בין בטחון לבין עליה ולבין עליית הצריכה. נדמה לי שזה אינני צריך להוכיח.

השר י. ברזילי:

ככל שהמשפחה עניה יותר, מקדימה היא לרכוש מכשיר

טלוויזיה.

שר האוצר פ. ספיר:

לא רציתי להלאות אתכם במספרים, אבל ידידי שעל ידי מתעניין מה המצב לגבי רכישת מוצרים בני קיימא. אתן איזה מספרים: בשנת 1967 קנו 6,000 מכשירי טלוויזיה, בשנת 1968 - 72,000, באחד עשר החודשים של שנת 1969 - 150,000, החלק הגדול ביותר, כ-100,000 מייבוא, וכ-48,000 מייצור מקומי. אמא שלי היתה אומרת תמיד: "אני מכירה את המציאות האלה שהנשים רוכשות". עוד מעט מישו יוכיח שזול יותר לייבא מכשירי טלוויזיה מהחוץ. בינתיים זה מקטין את כמות הדולרים שבידינו, וכמות מסוימת נוזלת החוצה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

בשנת 1975 יפסיקו לקנות מכשירי טלוויזיה בחוץ

לארץ.

שר האוצר פ. ספיר:

אינני יודע עדיין. אולי יתחילו אז לקנות מכשירי טלוויזיה שבהם רואים את התמונות בצבעים.

עלי לומר שכל אלה המבקשים להעליל עלינו שיש אצלנו עוני, והעוני גדל והולך - זהו דבר המצוץ מהאצבע.

מכונות כביסה היו אצלנו גם קודם לכן, אולם בשנת 1965 נרכשו עוד 37,000, בשנת 1966 - עוד 30,000, בשנת 1967 - עוד 20,000, בשנת 1968 - עוד 33,000, בשנת 1969 - עוד 40,000. גם מכונות כביסה התחילו לייבא.

אשר למקררים, צריך כל אחד מקרר. אבל אלה שהיו להם מקררים התחילו בשנים אלה להחליף ולרכוש אחרים: בשנת 1967 - 36,000, בשנת 1968 - 50,000, בשנת 1969 ב-11 חודש - 50,000.

קנו גם מערבלי מזון, גם אלה הולכים לא רק לתעשיינים. רכשו בשנת 1965 - 37,000, בשנת 1966 - 30,000, בשנת 1967 - 23,000, בשנת 1968 - 28,000, ב-11 החודשים של שנת 1969 - 25,000.

אנחנו אפילו אוהבים רשמקולים, ולא רק במשרדים. השנה הגיעו כפליים מאשר שנה לפני זה, 30,000.

ראש הממשלה ג. מאיר:

ארן קיבל מועד העובדים מתנה רשמקול. אמר: "אויף דער עלטער וועל איך אנהויבן ריידן צו זיך אליין" - לעת זקנתי אתחיל לשוחח עם עצמי.

שר האוצר פ. ספיר:

מכונות נוסעים, זוהי לא רק הוצאה חד-פעמית של דולרים, זוהי הוצאה מתמדת לרכישת חלקי חילוף, לסלילת כבישים, להוצאות בניין. רכשו מכונות נוסעים נוספות בשנת 1965 - 11,000, בשנת 1966 - 10,000, בשנת

1967 - 9,000, בשנת 1968 - 16,000, ב-11 החודשים של שנת 1969 - 22,000.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מחליפים ודאי את המכוניות שרכשו בשנת 1968.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

מישהו קונה את המכוניות הישנות.

שר האוצר פ. ספיר:

אמרתי רק לפני רגע שלרכישת מכוניות נוסעים יש לא רק להוציא דולרים על הרכישה, אלא לזה יש השלכה על הוצאות לבניזין, וכל ההוצאה הזאת היא בדולרים. בשנת 1965 צרכו 430,000,000 ליטר בניזין, לפי ששת החודשים של השנה יצרכו ב-1969 503,000,000 ליטר בניזין. אפילו מוצר כמו משקאות חריפים אינו נמצא בירידה. רק הוצאה לקולנוע היא בירידה, כי בגלל הטלוויזיה יושבים אנשים בבית. ההכנסה שלנו ממסים ממועדוני לילה במשך ארבע השנים האחרונות גדלה ב-50%.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מרשיונות?

שר השיכון ז. שרף:

מס עיסוקים.

שר האוצר פ. ספיר:

מס מהשכרת אולמות: מי איננו מסדר חגיגת בר מצוה באולם גדול ואיננו רוצה סימן היכר שהוא מסדר חגיגה באולם גדול? המס הזה עלה פי שניים מאז 1965, מסכום של 1,800,000 ל"י אז עד 3,600,000 ל"י השנה.

מודעות בעתונות, ואמסור פרטים על שנת 1968, לא על שנת בחירות ולא על הוצאות מפלגות, אלא מה נתנו יצרנים שונים לפי קבוצות שונות (יש לי הפרטים לפי קבוצות היצרנים), והנה התברר שכרבע הראשון של השנה היה גידול של 32% על הוצאות למודעות בעתונות, ברבע השני גידול של 14% וברבע השלישי גידול של 40%.

אני יכול להבין כאשר באים בטענות שונות ורוצים יותר שכל. כל אחד רוצה יותר. זה טבעי וזה ליגלי ואפילו יכול מתקבל על הדעת. אבל להגיד שבכלל ירדה רמת החיים של אנשים, שהם מקבלים פחות ממה שקיבלו קודם ושנשאר קו העוני שהיה קודם לכן - מי יכול לטעון כדבר הזה? יכולים לטעון זאת לאנשים שאינם חיים כאן, אפשר לבוא לאיזו ארץ בחוץ ולספר להם דבר כזה. אבל אנחנו יודעים שזה מחוסר כל אמת, ההיפך מזה הוא הנכון.

הצריכה הפרטית, הכוללת, הכמותית, לא הנומינלית, אם כי לא קרה הרבה לגבי המחירים, עלתה ב-1969 לעומת 1968: בסחורות - ב-13%, במוצרים תעשייתיים - ב-22%, זאת אומרת עלתה רמת החיים ועלתה ההוצאה, בהלבשה - ב-14%, בריהוט, ציוד למשק בית וכלי רכב - ב-37%. אני יודע שזה מתחלק על קבוצה מצומצמת יותר מאשר ריהוט והלבשה והנעלה, שירותים - ב-10%. יחד עלתה הצריכה הפרטית בארץ, לאחר שמורידים את הגידול הטבעי, ב-11 וחצי אחוז.

פה יושב מר הורוביץ, כלכלן אליבא דכולם. יוכיח הוא האם קרה כדבר הזה באיזו ארץ שהיא, אפילו שלא היתה בתוך מלחמה?

נגיד בנק ישראל ד. הורוביץ:

אין ארץ כזו.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אני מבין שנורמלית גידול הצריכה הוא ב-4%.

נגיד בנק ישראל ד. הורוביץ:

זה 4%, בזמן גאות גידול הצריכה מגיע ל-5%.
היתה ארץ אחת ששם גידול הצריכה הגיע ל-6%, והיא בלגיה.

שר האוצר פ. ספיר:

פה יש לי שוב רשימה לפי ארצות. אם אקרא בשם אירן, תוניס וצ'ילון, תגידו: איזה מדינות הוא מביא לנו? אבל יפן, איטליה והולנד הן מדינות?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

איטליה גם כן לא מדינה.

שר האוצר פ. ספיר:

יפן היא מדינה?

השר מ. בגין:

פחות או יותר.

שר האוצר פ. ספיר:

גידול הצריכה הוא כמעט כפלים מאשר ביפן, יותר מאשר בהולנד.

נגיד בנק ישראל ד. הורוביץ:

הרבה יותר מאשר בארצות הברית.

שר האוצר פ. ספיר:

אני מדבר על הגידול האבסולוטי.

נגיד בנק ישראל ד. הורוביץ:

אני מדבר על הגידול באחוזים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

פה אין כושים.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

יש להם תחליף.

שר האוצר פ. ספיר:

כל נקודה שאני מעלה מופנית לידיד אחר פה ליד השולחן.

השר ו. שם טוב:

לגבי קו העוני, הכל מכוון לבנק ישראל.

שר האוצר פ. ספיר:

מקורים חשמיים יש ל-78% של התושבים, מכשירי גז ובישול ל-77%. זה לא היה לא בסובלק ולא במג'רה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אפילו לא בפינסק.

שר האוצר פ. ספיר:

מכונות כביסה יש כבר ל-35% של התושבים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ומה עושים היתר?

שר האוצר פ. ספיר:

תוך זמן קצר יהיו גם אצלם.

קרה לנו דבר חיובי שאין אני יודע להסביר אותו, ודומני שרבים אתי אינם יודעים להסביר זאת, ומי שיודע, יסביר זאת, אבל לא על חשבון זמני.

אקרא רק שורה אחת מתוך איזו קבוצה. אני מתכוון לאחוז השינוי ברמת המחירים. ההסברה שיודעים היא, כי אכלנו באופן יסודי חלק של הדולרים. מדד המחירים לצרכן עלה בשנת 1965 ב-7,7%; בשנת 1966 ב-8%; בשנת 1967 ב-1,7% ובשנת 1968 ב-2,1%. בחודשים ינואר-נובמבר 1969 עלה המדד רק ב-2,3%. שמירה זו על יציבות מחירים תמוהה עם גידול כה רב בצריכה. אני אומר שאיני יודע להסביר זאת, ואני פוחד כי גם את זה אנחנו הולכים לפרוץ, ואז תהיה זאת חומרה נוספת למצבנו. אבל ארבע שנים חיינו בדבר הגדול הזה. לא אלאה אתכם בפרטים, רק אומר שהעובדים קיבלו כמעט את הכל, מה שהם היו צריכים לשלם ביוקר, והם קיבלו זאת על-ידי שני דברים: על-ידי זחילה, על-ידי זה שהוסיפו והוסיפו מיכון, כדי שיוכלו להוסיף מיכון ופרמיות שעברו למפעלים נוספים. בראשית 1968 היתה תוספת שכר בתעשייה, בשירותים - לא. אבל הנכס הזה של היציבות היחסית היה קודם כל להמוני בית ישראל, והעובדים הם בתוך המוני בית ישראל.

לא אעסוק בפרק האחרון של פיננסים ובנקים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

כמה מטבע חוץ הוציאו אזרחי ישראל שנסעו לחוץ

לארץ?

שר האוצר פ. ספיר:

70,000,000 דולר.

ראש הממשלה ג. מאיר:

כמה מזה בערך הוצא על-ידי אנשים שנסעו לעניינים, ומה האחוז של אלה שנסעו לחופש ולנופש?

שר האוצר פ. ספיר:

אני חושב שזה מתחלק בין 40% לבין 60%. מדוע? כי אלה הצעירים הנוסעים לחופש ולנופש מונים אמנם יותר אנשים, אבל הם משתמשים בסכומים קטנים. ודאי כל נסיעה של תעשיין עולה יותר. מישחו אומר שההוצאה מתחלקת לשליש ולשני שלישי - שלישי לעסקים ושני שלישי תיירים. יש סוחר שצריך לנסוע לחוץ לארץ לצרכי ייצוא, אבל הוא מתאם את זה עם צרכים אחרים, הוא נוסע עם אשתו באוגוסט-ספטמבר ונשאר שם חודשיים. זה ספק ביזנס וספק טיול.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה לא ספק, זה חלק של עסק.

שר האוצר פ. ספיר:

ליציבות היה ערך לחסכון, והחסכון גדל בשנים

האלה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

יש לך הצעות איך להתגבר על המצב הזה?

שר האוצר פ. ספיר:

מדוע צריכות להיות רק לי הצעות ולא לך? שנית:
יש לי. אין לי חשק לעשות חושך לבית ישראל.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

איך לעשות קצת יותר אור.

שר האוצר פ. ספיר:

מה שאתה אומר פטאליסטי אין לי, אבל משהו יש לי.

אני רוצה לעבור לתקציב.

קודם כל אני רוצה לומר שכדי לסיים את השנה הזאת, הנגמרת כעבור שלושה חודשים פחות שלושה ימים, חשבנו בהתחלה שיחסר לנו סכום של 600,000,000 ל"י, אבל חסר לנו סכום של 1,830,000,000 ל"י.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

עם מעמד המיסוי כמו שקיים עכשיו?

שר האוצר פ. ספיר:

אני מדבר על השנה הזאת. כאשר שרף הביא את התקציב, אמר שהוא רוצה לקבל מבנק ישראל סכום של 600,000,000 ל"י. ונגיד בנק ישראל היה אדיב - אני אומר זאת בלי מרכאות - ולקח עליו את הסיכון, ואמר שהוסכם אפילו ביניהם קודם לכן, אולי גם משהו יעשו ליד השולחן הזה. והנה מהסכום של 600,000,000 ל"י מגיעים לצורך בסכום של 1,800,000,000 ל"י.

אתן הפירוט למה נדרש הסכום הזה. מסים נכנסו דווקא בסכום של 300,000,000 ל"י יותר. בסוגריים אני אומר שכל החשבונות וכל הסיפורים על פער, על דיספרופורציה בין השכירים ובין העצמאים - אין להם יסוד, אם אנשי מס ההכנסה אינם אידיויטים. יש רק קצת בעיה ביחס לבעלי המלאכה והסוחרים. אולי אם תעמיד על יד כל אחד מהם שני שוטרים, אולי תדע מה כל אחד מרויח, ואולי גם אז תטעה לגבי חלק מהם. מסים נכנסו בסכום של 300,000,000 ל"י יותר מאשר לפי התחזית. האומדן היה 4,000,000,000 ל"י, וכסכום הזה נכנס. ממלוות מבנקים ואמיסיות ייכנס בסכום של 300,000,000 ל"י פחות מאשר לפי התחזית. בחודשים האחרונים אומרים שכמעט לא גדל השנה מספר הפקדונות או אפילו קצת פחת.

נגיד בנק ישראל ד. הורוביץ:

נכון.

שר האוצר פ. ספיר:

אני מוסר עובדות לא כדי להתמקח עם מישור.

נגיד בנק ישראל ד. הורוביץ:

במשך כל השנה עלו הפקדונות לזמן קצוב ב-0.14.

אחוז.

שר האוצר פ. ספיר:

במלוות חוץ נכנס סכום של 232 מיליון ל"י פחות משצריך היה להיכנס לפי התחזית. חשבנו שייכנס סכום מהבנק העולמי ולא נכנס, וכן גם מהבנק לייבוא וייצוא. מגרמניה קיבלנו פחות אשראי משחשבנו לפי התחזית. ממגבית החירום למרות הסכומים היפים שקיבלנו ולמרות המאמצים שנעשו על-ידי כל אלה שעסקו בזאת, וראש הממשלה ומספר שרים נוכחו פעם בארוחת צהרים ששם הבטיחו למגבית 80 מיליון דולר יותר, נכנס פחות בסכום של 125 מיליון דולר.

לשיכון עולים נכנס שר חדש. גם לולא נכנס שר חדש, צריך היה לעזור לשר הישן.

שר השיכון ז. שרף:

השר החדש לא עשה עדיין דבר.

שר האוצר פ. ספיר:

אבל הוא קיבל כבר מפרעה. הוא ביקש כבר סכום של 150 מיליון ל"י לגמר השנה.

שר השיכון ז. שרף:

הוא ביקש 200 מיליון ל"י וקיבל 150 מיליון ל"י.

שר האוצר פ. ספיר:

בסעיף הבטחון, לעומת מה שהיה רשום בראשית השנה, ייגמר במאה מיליון ל"י יותר הוצאה. אם אני לוקח את תוספת הגרעון בהכנסות ומוריד את הסכומים שלא נכנסו מול הסכומים שנכנסו יותר והגרעון שנשאר מהשנה הקודמת, יחסר לנו לגמר השנה סכום של 1,800,000,000 ל"י.

על חשבון זה קיבלנו, אם אני טועה, מבנק ישראל סכום של 1,400,000,000 ל"י. כשבא החשב הכללי לנגיד בנק ישראל ואמר שחסר לו לגמר השנה עוד סכום של כ-400 מיליון ל"י, אמר לו נגיד הבנק שבשביל זה צריך היה לראות לפחות את השר עצמו, את זה אין עושים על ידי שליח.

אם כן, אנחנו גומרים את השנה בגרעון של 1,800,000,000 ל"י.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מה ההסבר לגרעון בהכנסה של מלוות פנים?

שר המסחר והתעשייה י. ספיר:

אין קונים.

שר האוצר פ. ספיר:

אין זה מלווה בטחון מרצון. שם אפילו הוספנו 75 מיליון ל"י בתחזית. אמיסיות אין הקהל מרבה לקנות. חשבנו לקבל מהקהל על ידי אמיסיות סכום של 950 מיליון לירות, קיבלנו 625 מיליון לירות. זה פחות מאשר הסכום שרשמנו כתחזית.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מדוע? האם יש בזה קשר לצריכה?

שר האוצר פ. ספיר:

זוהי כבר בעיני דרגה שאתם מגיעים להכרה שיש לדברים קשר ביניהם.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אני חושש שזה בא גם מגידול הצריכה וגם מתוך חשש מפירות.

השר מ. בגין:

לא.

שר האוצר פ. ספיר:

ועכשיו באים מספרים עצובים ואפורים עוד יותר. אנחנו מעריכים כי ההכנסה הממשלית הטבעית, בלי שום שינוי במסים ובהיטלים, אלא מספרים קצת יותר גדולים מחוץ לארץ, תגיע לסכום של 7 וחצי מיליארד ל"י. מהבונדס אנחנו מקווים לקבל 180,000,000 דולר במקום 160,000,000 דולר. ממגבית החירום

100,000,000 דולר במקום 80,000,000 דולר. מארצות אחרות בכל העולם, שהיו נותנות סכום קטן, אנחנו מקוים לקבל 55 מיליון דולר. וכדי להשיג זאת צריך לנסוע עד לציילי ועד לדרום אפריקה ועד לאוסטרליה, פשוט לכל העולם. פונה אני למישהו שייסע בשליחות כזו, אומר הוא לי: אם תשחרר אותי ממילואים, אסע. הולך אני לראש אכ"א כדי לשחרר את מישהו ממילואים למען ייסע לאוסטרליה. ההכנסות מחוץ לארץ מופיעות איפוא בסכומים גדולים יותר. במסים נופיע בסכום של 5,050,000,000 ל"י לעומת 4,300,000,000 ל"י. אנחנו חושבים שנגבה יותר מס הכנסה ונעמיק את הגביה של מס הכנסה. מלווה הבטחון מופיע בסכום שהיה קודם.

בכל אופן, ההכנסה מופיעה בסכום של 8,420,000,000 ל"י, וההוצאה בסכום של 10,500,000,000 ל"י, אם אין משנים אותה. אם השנה היו ההוצאות בסכום של 8,500,000,000 ל"י, הרי בשנת 1970 יהיו בסכום של 10,500,000,000 ל"י. מתוך הגידול בהוצאות בסכום של 2 מיליארד ל"י, הרי הגידול בהוצאות הבטחון הוא סכום של 640 מיליון ל"י. הוסכם עם שר הבטחון לאחר שיחות להעמיד את תקציב הבטחון על הסכום הבא: 3,850,000,000 ל"י פלוס 500,000,000 ל"י, שאנחנו מרשים למשרד הבטחון להוציא בשנה הבאה. בשנה שעברה היה הסכום קטן יותר, השנה רשום בתקציב סכום גדול יותר, והסכום שמותר להוציא הוא גדול יותר. אבל הבטיח שר הבטחון לא להוציא סכום של 100 מיליון ל"י, אם לא יוצאו הסכומים לצוללות ולחלפים בצרפת. איני יודע על מה אתם מבקשים יותר, על צוללות ועל חלפים, או על סכום של 100 מיליון ל"י. אני מבקש על חלפים. ביחס לצוללות איני מבין.

שר הבטחון מ. דיין:

היות ויש פרוטוקול, אומר: ההסכם הג'נטלמני אומר כך: ספיר כמובן רצה בצדק להוריד, להוריד ללא תנאי. אני אמרתי שיש מספר נושאים הרשומים בתקציב, שיתכן ולא יוצאו לפועל; יש לו אז אופציה או "משכנתא" להוריד אותם מהתקציב בכלל אם לא יוצאו לפועל, היינו הצוללות הרשומות ונכללות בתקציב; אם עניין רכישת הצוללות לא ייצא לפועל, יירד הסכום מהתקציב, וכן אם בגלל כל מיני תקלות שתהיינה לנו בצרפת בגלל שיבוש היחסים ורכישת חלפים לא תצא לפועל, יוכל משני נושאים אלה להוריד סכום עד ל-100,000,000 לירות.

שר האוצר פ. ספיר:

לא יותר ממאה מיליון ל"י.

שר הבטחון מ. דיין:

עד מאה מיליון ל"י. מה שלא ייצא לפועל עד לסכום זה, יהיה שלך. אם ייצא לפועל, הפסדת יחסים טובים עם צרפת.

שר האוצר פ. ספיר:

על הסכום של 8,500,000,000 ל"י של השנה החולפת צריך להוסיף על שיכון ובטחון וכן תוספת לתשלום חובות. אנחנו צריכים עכשיו לשלם תוספת של חצי מיליארד ל"י חובות. היתר מתחלק לסעיפים שאני מדבר עליהם עם שפירא ואחרים גם בענייני מיסוי. אני מתחנן שנווריד, ובכל זאת מוסיפים. זה קורה גם במשרד הפנים וגם בעיריות.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לו זו היתה השאלה, הכל היה מסתדר.

שר האוצר פ. ספיר:

כך חושב כל אחד על עצמו.

איך נגשר בכל זאת על החסר? אם ניקח עוד הפעם כסף מבנק ישראל, תהיה לזה השפעה אקומוולטיבית.

יש כאן פירוטים של הסכומים השונים. יש פירוטים איך ההכנסה גדלה. זה חשוב, כי המשק צומח. בשנת 1965 ו-1966 היתה ההכנסה 4 מיליארד ל"י. בשנת 1969 ההכנסה היתה 7 וחצי מיליארד ל"י. תוך חמש שנים הכפלנו כמעט את המשאבים. זה מתחלק בין הכנסות פנים והכנסות חוץ.

באיזה סעיפים באות העליות בהוצאות? בטחון - 640 מיליון ל"י, תשלום חובות - 518 מיליון ל"י, פיתוח - 439 מיליון ל"י (מזה לשיכון 317 מיליון ל"י), חינוך - 109 מיליון ל"י, בזה ודאי כלולה הרפורמה, גידול מספר הילדים, האוניברסיטאות שהן בכלל "נוסעות להן במרכבות שלהן" מבלי להתעניין מה שיש בכלל. אמנם עכשיו קיבלנו לפחות שותף שיציץ מה יש שם. אני מתכוון לשר החינוך והתרבות. אמנם לפעמים אני פוחד שיגיד שנחוצים סכומים גדולים יותר לאוניברסיטאות. סעד - 24 מיליון ל"י יותר. ספרתי על מה שעשינו בסעיף זה. על זה שמחתי שאנחנו מגדילים את ההכנסה למשפחות האומללות. בריאות - תוספת של 25 מיליון ל"י. קליטת עליה - תוספת של 48 מיליון ל"י. היה כדאי שהממשלה תקבע ועדה שתבחן האם השיגה אותן התוצאות המקוות מזה שיש משרד הקליטה לחוד של הממשלה. אתם זוכרים שהייתי שייך לאפיקורסים בעניין זה, ולא חזרתי בי מאפיקורסותי. עכשיו זה עולה כסף בשני מקומות, וודאי יש כפילות פה ושם.

ביחס לרשויות המקומיות לא סיכמנו עדיין את הברור. פה רשום סכום של 230 מיליון ל"י. שר הפנים אינו מסכים. לדעתי אין להם מה להתאונן. היום הראיתי לו את החומר. את הרזרבות הגדלנו, כי איננו יודעים עדיין את התוצאות.

ההכנסה גדלה פי שניים, אבל ההוצאה גדלה פי שניים וחצי, אם כן חסר לנו החצי.

מה אנחנו מתכוננים לעשות? על חלק נדבר עוד. איך גדל התקציב פי שניים וחצי מאז שנת 1966/65. התקציב הרגיל גדל פי שניים, התקציב לבטחון ותקציבים מיוחדים גדלו פי 3 וחצי. החובות גדלו פי שניים, תכניות הפיתוח ב-50%. אני יודע שיש מי שאומר שצריך להוריד שם עוד יותר. לדעתי זוהי טעות כאשר אומרים תקציב הבטחון הוא 3,850,000,000 ל"י ועוד 500,000,000 ל"י. ביקשתי שיסכמו לי על דף מה בעצם הן הוצאות הבטחון, כגון משמר הגבול, בעלי הכובעים הירוקים, סידורים בכל מיני מקומות וכדומה. אינני מדבר כבר על מקלטים ובניינים שזה עכשיו מייקר לגבי כל בניין ובניין. זה עוד כ-300,000,000 ל"י. אם יהיה לי זמן ואם אברר את הסעיפים אגיע ודאי לסכום נוסף של 400,000,000 ל"י מעל הסכום של 3,850,000,000 ל"י + 500,000,000 ל"י לשנה הבאה.

שר הבטחון מ. דיין:

אני מקווה שלא יהיה לך זמן.

שר האוצר פ. ספיר:

אני מבין שאתה חושב בדיוק כמוני.

ראש הממשלה ג. מאיר:

כמה מהחובות שיש לשלם בדולרים הם חובות בטחון

לאמריקה?

שר האוצר פ. ספיר:

אני חושב כ-100,000,000 דולר, אבל אינני בטוח.

בעד הסקיהוקים קיבלנו קרדיט של 35,000,000 דולר, בעד הפאנטומים קיבלנו קרדיט בחלק המופיע בתקציב - 55,000,000 דולר, הרי זה ביחד 90,000,000 דולר.

דיברתי על החובות שיש לנו לשלם מדי שנה בשנה. השנה אנחנו צריכים לשלם 1,800,000,000 ל"י. חלק מזה הם הבונדס. אנחנו שמחים במידה שגדל הסכום של הבונדס שמזכירים. אבל מתקרב הזמן שצריכים לשלם. אלה הם מיליונות פנים שונים. על הלוואה שקיבלנו מן הבנק העולמי אנחנו צריכים לשלם קרן ריבית ראשונה בסכום של 11,000,000 דולר לשנה.

באשר להוצאה בתקציב הרגיל, צריך כמובן לקחת בחשבון סכומים בתוספת שכר. התוספת הממוצעת צריכה להיות של 6%, אבל ודאי קראתם בעתונות את המספרים המתהלכים עלי אדמות. אשכול המנוח היה אומר: נשלם יותר שכר, נצטרך להוציא משהו מדירת העולה, אולי איזה דלתות פחות, עוד תוספת שכר - לא תגמור את התקרה, עוד תוספת שכר - תצמצם בשירותים. היום אומרים: אם לא תיתן לעולים דירות כאלה וכאלה, לא יבואו לארץ. היום אי אפשר לשחק בזה ולומר לעולה: אתן לך דירה קטנה יותר. רק שלשום קראתי בעתון שעולי פרס שהביאו אותם ללוד,

אינם רוצים ללכת לבית שמש. הם דורשים שישלחו אותם רק לירושלים. ואת ראית את בית החרושת בבית שמש, שצריך פועלים והם אינם.

אינני רוצה להטיל את עצמי על אחרים ולומר שאין לתת תוספת שכר מעל ל-4% או ל-6%, אבל אני רחוק מאלה האומרים שאין קשר בין השכר ובין כל הבעיות שאנחנו חיים בהן. רק אלה החיים מחוץ למציאות הטראגית והאכזרית שלנו יכולים לומר זאת - שאין כל קשר בין ענייני שכר ובין בטחון, ניהול מלחמה ופיתוח משק. הממשלה עצמה תצטרך לתת סכום של 75,000,000 מיליון ל"י כתוספת שכר כנותנת עבודה ולזה יש השפעה על שטחים שונים.

מדוע נכנסו פחות סכומים לחשבון אמיסיות? כי אנשים חושבים שאם מתחיל להגיע היוקר, טוב יותר לרכוש עוד שני מכשירי טלוויזיה מאשר להחזיק 100 ל"י אצל לוינסון בבנק הפועלים או אצל מאיר בבנק המזרחי.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

בנק מזרחי המאוחד.

שר האוצר פ. ספיר:

אם נחוץ לך, אגיד "הבנק הלאומי".

שר הבטחון מ. דיין:

אם אפשר לקנות שני מכשירי טלוויזיה ב-100 ל"י,

אני קונה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

קונים בתשלומים.

שר האוצר פ. ספיר:

ודאי כל מה שאנחנו מוסיפים כאן, הלב מתרחב, מספר הילדים בבתי הספר עולה. אמרנו "רפורמה", אבל כשאמרו אצלנו רפורמה, קבעו מיד כי לא כיתה אחת, אלא שתי כיתות. כאשר דה-גול התחיל את הרפורמה, אמר, כעבור שמונה שנים יזכה הילד שנכנס עכשיו לגן בהגיעו לכיתה פלונית אלמונית לשנה ללא תשלום. אצלנו אמרו שתוך שש שנים צריך לעשות זאת. אבל אין מערערים על שר החינוך שאיננו על יד השולחן.

שר הבטחון מ. דיין:

דה-גול לא ידע מה הילד הזה יעשה לו.

שר האוצר פ. ספיר:

אמרתי שאני תובע משר החינוך והתרבות שייכנס לעניין האוניברסיטאות. אצלם התקציב גדל באופן פרופורציונלי הרבה יותר גדול מאשר אצל הממשלה. וזה לא דווקא בקשר עם גידול הסטודנטים. אני מבין שיש יחס בין גידול הסטודנטים וריבוי המורים, אבל התקציב גדל אצלם מעבר ומעל לכל פרופורציה.

בבריאות יש גידול. בעבודה יש גידול. מספר הלומדים בחניכות הוא 8,000 לעומת 6,000 בשנה הקודמת. הגידול הוא ב-33%.

הייצוא קשור לא רק עם מאמצים של בעלי בתי החרושת והפועלים, אלא גם אנחנו נותנים להם תמריצים לכל הייצוא. הוא יעלה ל-300,000,000 ל"י באופן ישיר ובעקיפין, במינוי נספחים מסחריים, סידור תערוכות, השתתפות בהובלה מאילת - יש רצפט ארוך מאוד של תמריצים, וזה מגיע לכל מיני מוצרים עד לפרי הדר ועד בכלל. ואם אנחנו אומרים לפעמים לבעל מוצר מסויים: אתה חזק יותר, לא תקבל תמריצים, הרי מיד מקימים צעקה ואומרים שעושים אפליה לגבי ענף זה. אנחנו מסתדרים ומשווים לכל הענפים, וביניהם גם לפרי הדר. אינני אומר בזה שלפרי הדר לא מגיע.

אמרתי קודם שאחת הבעיות המדאיגות שלנו זוהי הבניה. יחד עם הדרוש לבטחון יבנו ב-1970 קרוב ל-6,000,000 מטר מרובע. זאת אומרת שאנחנו מגיעים למספר השיא של 1964. בימי הבריטים היו אומרים: ישנה בניה.

יש גאות בארץ. אני אומר בשנים האלה: יש יותר מדי בניה, יש צרות חדשות למדינה. זה מעוות הרבה דברים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

בכל זאת הבניה קשורה לעליה.

שר האוצר פ. ספיר:

אנחנו הולכים לתת לשנה זו פתרונות דיור ל-35,000 משפחות, מהן 23,000 משפחות עולים. כן גם שיכון בהתיישבות, חיסול משכנות עוני, אם כי לא הרבה, אלא במספר של 1,000. אנחנו רוצים לעמוד על אזורי פיתוח, בורחים צעירים משם ויש לבנות שם. אנחנו רוצים להגדיל מספר מקומות, כי ישוב איננו יכול להתקיים במשטר של 10,000 או 12,000 נפש. הישובים שואלים: לאן אנחנו באים? צריך לבנות יותר. אבל תקציב השיכון הפך לעצום גם בלי דברים נוספים.

אבל לא רק השיכון נשאר חייב סכומים, אלא גם הבטחון נשאר חייב סכום של 720,000,000 ל"י בשביל עבודה שלא גמר בשביל ה"פייפ ליין". אם פעם נפסיק לבנות, נצטרך לשלם. וכך ממשיכים, מוסיפים קמח ושופכים מים, ואז צריך להוסיף עוד קמח ושופכים עוד מים. אבל כאשר יחדלו לבנות, יחדל העניין להסתובב.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מתי נחדל לבנות? אולי כאשר יהיו 5,000,000 יהודים בארץ.

שר האוצר פ. ספיר:

לא אעסיק אתכם בכל תכניות הפיתוח. בכל אופן, יש כאן כסף בשביל חקלאות ובשביל המים. בשנות ה-60 לא הייתי שותף לאלה שאמרו שרואים כבר את תחתית החבית של המים. בשנות ה-70 מתחילים לראות את התחתית ומוכרחים לעשות משהו בעניין המים מעל ומעבר לעניינים קונבנציונליים ורציונליים.

במשרד הדואר יש שר חדש, הוא קיבל כסף כמו שקיבל השר הקודם. אתמול קראתי באחד העתונים מאמר נגדי שבכלל חילקתי כסף על ימין ועל שמאל, ובעיקר לשרים החדשים. ישאל כל אחד את שריו הוא.

שר העבודה י. אלמוגי:

זה כתוב דווקא ב"למרחב".

שר האוצר פ. ספיר:

אדוני שר החינוך, האמן לי שזה רק משעשע אותי.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

למה אתה פונה אלי? "למרחב" הוא העתון החופשי

ביותר בארץ הזאת.

שר האוצר פ. ספיר:

זוהי רכילות זולה, ולא יותר מזה.

שר הבטחון מ. דיין:

רכילות זולה - כמה הם קיבלו?

שר האוצר פ. ספיר:

אשר לתעשייה ומלאכה, יש לי עקרון, לשמור על התרנגולות המטילות ביצים או לפחות בחלקן. יש לנו מכשירים כספיים שבנינו אותם, שהמאזנים שלהם היו מבזים אותנו, כאשר הם היו במצב לא מזהיר כל כך. כיום יש לנו "טפחות" שעוזר לגייס קצת כסף. המאזן שלו מראה על בנק סולידי.

האם גם הוא עומד תחת הקונטרול של בנק ישראל?

נגיד בנק ישראל ד. הורוביץ:

בדברים ידועים, אבל הרבה פחות מאשר לגבי בנקים

רגילים.

שר האוצר פ. ספיר:

המאזן שלו מראה על מיליארד ורבע.

ישנו הבנק לפיתוח תעשייה. גם הוא סולידי. אמנם לא כל הכסף שם - הוא ממשלתי - אבל הממשלה הקרינה מיליארד ורבע לבנקים אלה שקמו לתפקיד זה. לפני 40 שנה הקים הופיין המנוח בנק כזה והוא נשאר בנק קטן. לא אגיד שהוא בנק עלוב. אינני רוצה להעליב איש, אבל הבנק שהממשלה בנתה גבה השנה מתעשיינים סכום של 150,000,000 ל"י לשנה. הבנק ההוא של הופיין נשאר בגביה של 9,000,000 ל"י לשנה.

בכלל רציתי להגיד פסוק באזני החברים החדשים היושבים ליד שולחן הממשלה. פרט לחברת האשלג, שעניין האשלג הוא עניין של מחירים בעולם ואין זו אשמת האנשים ולא אשמת היוזמה הממלכתית או הפרטית, הרי כל המפעלים האחרים הבריאוו והם מרויחים. אמנם הם טוענים עדיין שלא מגיע מהם מס הכנסה. אין אני אינפורמטור של מס ההכנסה. אשלח אליהם את אנשי מס ההכנסה. מפעל תמנע חייב כבר במס הכנסה, גם מפעל דשנים חייב במס הכנסה. אומרים שמחיר האשלג עומד לעלות בעולם, וכך גם מפעל האשלג, שהשקענו בו כ-400,000,000 ל"י, ייהפך לרנטבילי, גם אם לא ישלם את כל הדיבידנדות, אבל יהיה BRAKE EVEN.

אבל אני רוצה להדגיש שתוך השנים האלה הבריאוו כל המפעלים האלה שהיו מגישים ביחס אליהם הצעות לסדר היום בכנסת וועדת כספים טיפלה בהם. כך גם חברת היהלומים. כן גם חברת תיעוש שעברה לידיים פרטיות. קליינר סיפר לי שרוב המפעלים האלה יצאו תוך שנתיים-שלוש מכל הפסדים. אבל גם כאשר מפעל זה בזמנו הפסיד, נתן לחם בכבוד לאלפי משפחות בעירות הפיתוח במקומות שתעשיינים פרטיים התחמקו מהם. ואם זאת היתה חברת האשלג, היו שם אנשים שונים ולורדים וכולם התחמקו. לפני שנים, כאשר ראיתי את מפעל הנחושת, גם אני שיש לי קצת דמיון, אולי שלילי ואולי חיובי, אמרתי: מזה לחם לא יצמח. לפני 17 שנה, בשנת 1952, כאשר נהרגו שם שלושת הפועלים הראשונים, לא האמנתי שיצא מזה משהו. חשבתי שאולי עם כוח עבדים יוכלו לייצר פעם נחושת. זה הפך למפעל משקי המרווח השנה 15,000,000 ל"י.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

השר קול, אתה מקבל הבוקר צל"ש.

שר השיכון ז. שרף:

זה לא קול, זה וייטנאם.

שר התיירות מ. קול:

זוהי לא רק קוניונקטורה, זה גם ייעול וניהול

טוב.

שר האוצר פ. ספיר:

אם שמעת מלה טובה, אתה צריך כבר להתרגש? למה הדבר דומה? לאיש שאכל שיעה כעכים ונשאר רעב, לאחר שאכל את הכעך השביעי, אמר: מהכעך השביעי שבעתי. ודאי עברו על המפעלים כל מחלות הילדות, עשו מאמצים, המנהל, העובדים והפועלים וגם הקוניונקטורה נתנה את שלה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

ואיפה שר הפיתוח?

שר האוצר פ. ספיר:

מעולם לא אמרתי "שר המסחר והתעשייה". כיהנתי בתפקיד זה שמונה שנים. רק "קיבלתי מכות" ואינני אומר זאת לאחרים.

אנחנו מתכוננים להוסיף יותר ויותר כבישים וזה מנימוקים שונים: א. חבל לנו על כל קרבן. ראיתי בימים אלה סיכום כמה נהרגו השנה בתאונות דרכים. ב. זה חלק של המשק. ג. שנותנים רשיון לרכב, זה מתבטא מחר גם בכבישים. ד. זה פיתוח וגם בטחון.

הגשנו עכשיו בקשה יחד עם בנק ישראל על הלוואה לסלילת כבישים. זה הפך להיות לא גורם אינפלציוני, אלא גם גורם משקי כלכלי.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אינני רוצה להפסיק אותך, אבל אני רוצה לדעת איך אתה חושב להמשיך. האם אינך רוצה להשאיר חלק לישיבת אחר הצהריים?

שר האוצר פ. ספיר:

אני רוצה לגמור הבוקר. אחר הצהריים יחשבו השרים.

רציתי להזכיר עוד שני דברים. אני אובייקטיבי גם כלפי ידידי קול. רציתי להזכיר את חברת "צים" ואת חברת "אל-ים". שמענו לפעמים ליד השולחן הזה שראש הממשלה סיפרה איך שלחו אותה לחפש כסף בשביל האניה הראשונה. חברת "צים" היתה נושא לדיונים סוערים ביותר, בכנסת, בועדת הכספים ובעולם בכלל. והנה היא הגיעה אל 1,620,000 טון, שמזה 1,100,000 טון כבר ברשותה. ל"אל-ים" יש 1,300,000 טון. בן גוריון היה אומר מתוך חזון: עלינו להגיע למיליון טון. מיליון טון הרבה, וזה מצלצל. וזה היה בימים שלא היה לנו ולא כלום. והנה המדינה הקטנטונת הזו הגיעה לאניות בנפח של 3,000,000 טון. חברת "צים" יצאה מן ההפסדים ומרויחה. גם אליה נשלח בקרוב את אנשי מס ההכנסה.

אשר לבניית חדרים בבתי מלון, הרי בשנת 1967/68 נגמרה בנייתם של 1,000 חדרים, כן גם בשנת 1968/69 גם כן 1,000, בשנת 1969/70 עד פסח יגיעו ל-1,500 חדרים נוספים, ויש עוד תכניות על 4,000-5,000 חדרים. למטרה זו ניתן לא מעט כסף על-ידי ממשלת ישראל.

יש לי פה גם חלק הבטחון בפעילות המשקית, כמה זה משפיע על המשק. אבל אני רוצה כבר לסיים במספר פסוקים. לא תתכן העלאת רמת החיים, בגובה של 8% לנפש, כמו שזה היה בשנת 1969. לא תימשך עיסקת החבילה של יציבות מחירים, שכר ומיסים. בעצמי אמרתי שצריך להעלות קצת את השכר. הלחצים האינפלציוניים יפסיקו את ה"חבילה" הזאת. גם אם נדפיס או נלווה מבנק ישראל עוד מיליארד לירות - ידע הנגיד למה אנחנו מתכוונים - יהיה הכרח לקבל מן הציבור נטו סכום של 1,250,000,000 ל"י נוסף לגידול בהכנסה. לא אמרתי, דוד הורוביץ, שהסכמת לזה, כי אני ראיתי שאתה מתחיל שם בעצבנות לרשום.

אשר למיסים החדשים, יש להקפיד על חלוקה צודקת ומאוזנת של העומס בין שכירים לעצמאיים, בין המיסים הישירים והעקיפים, בין אלה המשפיעים על הצריכה ועל הוצאות הייצור. זהו מעשה מרכבה מסובך מאוד. אם לא היינו נוקטים צעדים חמורים, היינו מגיעים להתמוטטות הכלכלה עוד בשנת 1970. קודם כל העניין של אזילת היתרות. לדעתי שום דבר לא ימוטט אותנו, כמו אזילת היתרות, ובעולם כולו זה מתפרסם כל חודש והגויים יודעים שאנחנו מושכים את הכסף. ובעיני נגיע לסכנה כאשר האזילה תרד עד ל-100-150 מיליון דולר. אין להשוות את המצב עכשיו למה שעשינו בשנים 1951/52. זו תהיה השוואה בין נמר לבין נמלה. חיפשנו אז סכום של 15-16 מיליון דולר. נסעתי ארבע פעמים לבנק של אמריקה כדי לקבל איזה סכום לזמן מה. כאשר קיבלתי בפעם הראשונה סכום של 13 מיליון דולר, חשבתי שאני מביא את האושר הגדול ביותר למדינה. היום אנחנו מוציאים לפעמים 13 מיליון דולר ליום.

עם כל הגזירות והתוצאות הנובעות מכך, אין לראות בזה פתרון, אלא צעדים שמטרתם למנוע התמוטטות. הבעיות שלנו הן: מצד אחד אנו עומדים בפני צרכי בטחון, עליה, המשך בניין התשתית לשם פיתוח המשק והחברה, מצד שני הצריכה ורמת החיים שולח רמיזה שאיני לעומד בה רעיונות של מלחמה ועליה.

לו היה בנו, בשולחן הזה, האומץ והשיקול הנכון והאחראי, היינו מחליטים לקצץ בתקציב, פרט לבטחון, בין 5%-10% והיינו עושים גם קימוצים אכזריים בבטחון בעניינים שאין בהם קשר ישיר לניהול המלחמה. לו היינו עושים זאת, לו היה בנו האומץ לעשות זאת, היינו יכולים להקטין את הסכנות ואת הזעזועים במשק ובכלכלה.

רציתי לגמור בפסוק שלילי. יעצו לי חברי לא לעשות זאת. אמרו לי: למה לך לגמור בפסוק שלילי? אצל יהודים אין נוהגים כך. שיניתי את הפסוק שלי, וכתבתי: אני מקווה שאנו אחראים וראויים לצו השעה ונתרומם מעל לאינטרסים משרדיים ונבצע את זה.

ומהן עצותי? 500 מיליון ל"י מתוך הסכום של 1,250,000,000 ל"י שדיברתי עליו - וכל מי שיגיד שרע לו, אני יכול לריב אתו, וכל מי שיזהיר אותי יצדק - אלה הם ענייני קרן אבטלה, או מס אבטלה, או ביטוח מפני אבטלה. ואם מישחו חושב שהוא בעל הפטנט הזה, לא אכפת לי. אני חושש מפני זה, אבל אין לי ברירה. אם כן, אני מציע למסור את עיבוד ההצעות בעניין ביטוח מפני אבטלה והעלאת הדגל של ביטוח לאומי וקרן השוואה - למסור לשר העבודה ולעבדכם הנאמן. זה יתן בערך חצי מיליארד לירות.

ביחס לסכום הנוסף הדרוש של 750,000,000 ל"י, אני מציע לקבוע ועדה מצומצמת של שלושה שרים. הם אינם צריכים לגמור את עבודתם היום. יש להם שלושה שבועות זמן. הם צריכים לחשוב מהם הדברים שאנחנו הולכים להעלות כדי לקבל את הסכום הזה.

אם נשיג כך מיליארד ורבע - טוב, ואם לא - צריך לבוא קימוץ בתקציב. ואחרי זה עוד חסר לנו סכום של מיליארד לירות.

אנחנו גם קשורים בלוח זמנים, שבו התקשרתי עם הכנסת. מהיום יש לממשלה זמן עד האחד בחודש לקריאה סופית לאחר שיתבררו הדברים. ב-9 בפברואר אני רוצה להביא את התקציב בשמכם לכנסת. זה מותאם עם ועדת הכספים. ואז הם ידונו על התקציב עד ה-31 במרס או עד ה-18 באפריל. לצערי - וזה באמת לצערי, לפעמים אדם אומר זאת מהפה ולחוץ - אני צריך השבוע לנסוע למען מפעל ה"בונדס". להם אמרתי שאנחנו דורשים מהם רבע מיליארד דולר, אני חושב ברצינות על סכום של 200,000,000 דולר, אבל לתקציב הכנסתי מ"בונדס" סכום של 180,000,000 דולר, כי אני רוצה לשמוע בשנה הבאה שוב, מדוע לא נכנס הסכום. ביום חמישי בבוקר אני יוצא לארצות הברית ל-18 יום, אסע מהמזרח למערב ואבקר בעשר ערים.

אני רוצה שתייפו את כוחו של השר אלמוגי ושלי לעבד את ההצעה שדיברתי עליה וכן תטילו על שלושה שרים לבחור ועדה מצומצמת כדי לקבוע את המיסים הנוספים. את המיסים צריך לקבוע רק כעבור שבועיים.

אנחנו רוצים לבחון את עניין הפקדון שהיבואן צריך להפקיד ואולי להגדיל אותו. אולי זה ירסן את הייבוא, שהגיע בחודש ספטמבר לסכום של 130,000,000 דולר. אני מציע למסור את העניין לנגיד הבנק, לשר יוסף ספיר ולעבדכם הנאמן. יתכן שתהיינה תגובות אחרות לזה.

שר העבודה י. אלמוגי:

באנגליה עשו זאת.

נגיד בנק ישראל ד. הורוביץ:

והשפעה היתה טובה.

שר האוצר פ. ספיר:

אשר לחלקה של הסוכנות בתקציב, ידאג השר

דולצ'ין.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מציעה שלא נבחר כאן ועדת שלושה לבדיקת המיסים, אלא שועדת השרים לענייני כלכלה תבחר מתוכה ועדה מצומצמת לענייני המיסים. ממילא זה יהיה ודאי מתוך אותם האנשים.

השר מ. בגין:

הצעה נוהלית טכנית. אני מציע ששר האוצר יפיץ בין החברים את התוכן המלא של הרצאתו. יש דברים שלא קרא אותם.

שר האוצר פ. ספיר:

אבקש שידפיסו את כל הטבלאות וישלחו אותן לשרים יחד עם נאומי.

שר השיכון ז. שרף:

שר האוצר גמר בזה שלא יזכירו למען השם את עניין ההכנסות של מגבית החירום. מי שימסור דברים על סקירת שר האוצר, לא ימסור על עניין זה. אני מציע גם לא לפרסם, להתאפק מלמסור למישהו על העניין של מיליארד ורבע. זה סכום מבהיר, ופרסומו יגרום מחר לתוצאות קשות.

שר המסחר והתעשייה י. ספיר:

אני חושש עוד יותר לשאלת המיליארד שאין פותרים אותה, מאשר לעניין המיליארד ורבע שכן פותרים אותו.

שר האוצר פ. ספיר:

אני מצטרף לדברי השר שרף. אם הדבר יתחיל להתהלך בציבור, העתונאים יתחילו לנחש. וגם אנשי הכנסת נפגעים בצדק כשהם לומדים את הדברים מתוך העתונות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אם ידובר על הכסף שצריך להיכנס ממגביות, הרי זה יהיה שיתוף פעולה עם פולברייט, הוא רק מחכה לדבר כזה.

המשך הדיון בישיבת אחרי הצהריים.

249. שאלותראש הממשלה ג. מאיר:

יש לשר ברזילי שאילתה. שאילתה למי?

השר י. ברזילי:

לשר החוץ.

(א) נתפרסם ששר החוץ עומד לבקר בגרמניה. האם הפרסום הזה נכון, והאם דבר זה לא צריך לבוא לשולחן הממשלה?

(ב) שאילתה נוספת: אתמול הודיע אלוף במילואים חיים הרצוג ברדיו על המכ"ם. האם זהו הנוהג והנהוג? האם אנחנו מגיעים לכך שדבר כזה לא צריך להתפרסם על-ידי דובר הצבא, דובר משרד הבטחון, או ראש הממשלה, אלא על-ידי אלוף במילואים ברדיו?

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מבינה שזוהי שאילתה לשר הבטחון.

שר הבטחון מ. דיין:

לרשות השידור ולא לשר הבטחון.

ראש הממשלה ג. מאיר:

השאלה היא: האם נאמר להרצוג להודיע זאת ברדיו?

שר הבטחון מ. דיין:

השאילתה אינה מופנית אלי. השאילתה היא על פרשנות שנמסרה ברדיו ולא על הודעת דובר צה"ל. דובר צה"ל השיב: אין תגובות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה משונה שהוא הודיע על כך.

השר מ. בגין:

האמת היא שעמדתי להציג את השאילתה בקשר לביקור המתוכנן של שר החוץ בגרמניה. לאור העובדה שהשר ברזילי הציג את השאלה, אני רוצה ברשות ראש הממשלה להוסיף ולומר, שמאחר וכבר נעשו ודאי מגעים, אבקש שהממשלה תדון בדחיפות על הביקור הזה לפני שייקבע באופן רשמי. הממשלה תחליט.

ראש הממשלה ג. מאיר:

התשובות אחר הצהרים.

השר ו. שם-טוב:

מה יהיה סדר הדיון אחר הצהרים?

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה "סוד". הישיבה מתחילה בארבע אחר הצהרים.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

ביקשתי רשות לשאילתה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

כרגע?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הודעתי על כך ביום שישי למנהל הלשכה שלך.

שאילתתי היא: האם אנחנו מתכוונים לעבור בשתיקה על זה ששנה אחרי שנה בחגיגה או בטקס רשמי מעליבים את שגריר ישראל בצרפת? בשנה שעברה עשה את זה דה-גול, השנה עשה את זה פומפידו. בכל העתונות היה שפומפידו דיבר עם כל השגרירים, השגריר היחיד שלא החליף אתו מלה היה שגריר ישראל.

החלק השני של השאילתה שלי: האם אנחנו נבלע את ההודעה שאלוף לימון צריך לעזוב את צרפת, כאילו אנחנו מסכימים לכך שהאמברגו בסדר ואנחנו מצדיקים את שילוחו את האלוף לימון, או שאנחנו נשלח מפה כתשובה לזה דיפלומט צרפתי?

ראש הממשלה ג. מאיר:

התשובה אחר הצהריים.

הישיבה ננעלה בשעה 13:15.